

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra soukromého práva

Změny ve služebním poměru příslušníka

Bakalářská práce

Changes in the employee's employment relationship

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Doležalová Anna

AUTOR PRÁCE

Zachariáš Lukáš

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 15. 03. 2024

.....

Lukáš Zachariáš

Poděkování

Rád bych využil této příležitosti, abych vyjádřil poděkování mé vedoucí práce, JUDr. Anně Doležalové za její odborné vedení, cenné rady a konstruktivní zpětnou vazbu.

Rovněž bych chtěl upřímně poděkovat mé skvělé kamarádce Lili. Její nekonečná podpora, povzbuzení a schopnost naslouchat v momentech, kdy jsem to nejvíce potřeboval, byly pro mě během celého procesu psaní velmi důležité.

Mé upřímné díky patří také všem ostatním, kteří mě během studia podporovali. Všichni jste hráli důležitou roli v mé cestě za vzděláním.

ANOTACE

Bakalářská práce se věnuje problematice služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů, přičemž se zaměřuje na právní úpravu vycházející ze zákona č. 361/2003 Sb. V práci je podrobně vysvětlen charakter služebního poměru, jeho specifika a význam pro fungování bezpečnostních sborů. Práce popisuje jednotlivá stádia vzniku a skončení služebního poměru. Pozornost je také věnována skladbě příslušníků a řízení ve věcech služebního poměru, kde jsou zdůrazněny role a odpovědnosti na různých úrovních řízení. Změny ve služebním poměru příslušníků jsou podrobně popsány v rámci nejnovější právní úpravy. Práce tak představuje a detailně rozebírá změny ve služebním poměru příslušníků a jejich důsledky v jejich profesním životě.

KLÍČOVÁ SLOVA

služební poměr * příslušník * bezpečnostní sbor * přijímací řízení * řízení ve věcech služebního poměru * skladba příslušníků * změny ve služebním poměru * skončení služebního poměru * zákon o služebním poměru *

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the issue of the service relationship of members of the security forces, focusing on the legal regulation based on the Act No. 361/2003 Coll. The thesis explains in detail the nature of the service relationship, its specifics and importance for the functioning of the security forces. The thesis describes the individual stages of the establishment and termination of the service. Attention is also paid to the composition of officers and management in matters of service, where roles and responsibilities at different levels of management are emphasized. Changes in the service relationship of members are described in detail in the most recent legislation. The thesis presents and analyzes in detail the changes in the service relationship of the members and their consequences in their professional life.

KEY WORDS

service relationship * officer * security force * recruitment procedure * service relationship procedure * composition of officers * changes in service relationship * termination of service relationship * Service Relationship Act *

Obsah

Úvod	8
1 Právní úprava	9
1.1 Zasazení právní normy	9
1.2 Předmět právní úpravy	10
2 Stádia vzniku služebního poměru	13
2.1 Předpoklady k přijetí do služebního poměru	13
2.2 Příjímací řízení	15
2.3 Vznik služebního poměru	15
2.3.1 Občan České republiky	17
2.3.2 Žádost o přijetí	17
2.3.3 Dosažení věku 18 let	18
2.3.4 Bezúhonnost	19
2.3.5 Vzdělání	19
2.3.6 Zdravotní, fyzická a osobnostní způsobilost	20
2.3.7 Svěprávnost	21
2.3.8 Seznamování se s utajovanými skutečnostmi	21
2.3.9 Apolitičnost	21
2.3.10 Výdělečná činnost	22
3 Druhy služebního poměru	24
4 Řízení ve věcech služebního poměru	26
4.1 Účastníci řízení	30
4.2 Zastoupení	31
5 Skladba příslušníků	34
5.1 Příslušník	34
5.2 Vedoucí příslušník	34

5.3	Služební funkcionář.....	36
5.4	Systemizace	37
5.5	Služební hodnosti.....	38
5.6	Hodnostní označení	40
6	Změny ve služebním poměru.....	41
6.1	Převedení na jiné služební místo.....	42
6.1.1	Ve stejné služební hodnosti.....	42
6.1.2	V jiné služební hodnosti.....	43
6.1.3	Ve zvláštních případech	44
6.2	Zařazení do zálohy.....	45
6.2.1	Záloha činná.....	46
6.2.2	Záloha pro studující	47
6.2.3	Záloha zvláštní	49
6.2.4	Záloha pro přechodně nezařazené	50
6.2.5	Záloha neplacená	53
6.3	Jmenování do jiné služební hodnosti	54
6.4	Převelení.....	56
6.5	Služební cesta	58
6.6	Studijní pobyt.....	59
6.7	Zastupování na jiném služebním místě	60
6.8	Zproštění výkonu služby	62
7	Skončení služebního poměru	66
7.1	Zrušení ve zkušební době.....	66
7.2	Uplynutí doby určité.....	66
7.3	Propuštění	68
7.4	Úmrtí nebo prohlášení za mrtvého	73

7.5	Dovršení věku 65 let.....	73
	Závěr.....	75
	Seznam použité literatury	77

Úvod

Jako téma pro svou bakalářskou práci jsem si vybral „*Změny ve služebním poměru příslušníka*“. A to především z důvodu, že já sám jsem příslušníkem bezpečnostního sboru. Obsahově je mi tedy téma profesně blízké a zároveň pro své budoucí roky v bezpečnostním sboru shledávám jako velmi přínosné detailnější prozkoumání právní úpravy služebního poměru.

Začátek této bakalářské práce bude zaměřen na právní úpravu služebního poměru ve smyslu zákona č. 361/2003 Sb. zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, a celkové zasazení této právní normy. Neustálá proměna a adaptace právních norem se dotýká i takových oblastí, jako je služební poměr, který představuje základní pilíř pro efektivní fungování bezpečnostních sborů. Mezi tyto sbory řadíme instituce, které jsou nezbytné pro zachování vnitřního pořádku, obranyschopnosti a veřejné bezpečnosti. Právě služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů je obklopen specifickou sadou regulací, povinností, ale také práv, která vyplývají z jejich nezastupitelné role ve společnosti. Ve světle stále se měnícího prostředí a nových výzev je klíčové, aby byl systém služebního poměru nepřetržitě podrobován revizi a aktualizaci, a tak co nejúčinněji reflektoval aktuální potřeby společnosti a zároveň zajišťoval bezpečnostním sborům optimální podmínky pro jejich činnost. Změny v legislativě, v technologickém vybavení, ale i ve společenských požadavcích na bezpečnostní sbory, vyžadují pružnou a promyšlenou reakci ze strany státu a jeho institucí. Hlavním cílem této bakalářské práce proto bude podrobně prozkoumat změny ve služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a jak jsou tyto změny reflektovány v aktuálním legislativním rámci. V první fázi se tedy zaměříme na analýzu současného stavu, kde bude představena struktura a základní principy služebního poměru, jak jsou definovány v platných právních předpisech. Následně přistoupíme k detailnímu rozboru konkrétních změn, které byly v posledních letech implementovány.

Cílem je nabídnout čtenáři ucelený pohled na problematiku služebního poměru a zároveň přispět k hlubšímu porozumění významu a důsledků změn ve služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

1 Právní úprava

V první kapitole této práce bude obecně popsán zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, zasazení této právní normy, poté předmět právní úpravy a v závěru kapitoly vyčlenění působnosti.

1.1 Zasazení právní normy

Proces zasazení právní normy do právního systému státu je složitý a vícevrstvý úkol, který vyžaduje pečlivé plánování a koordinaci mezi různými státními orgány a institucemi. Na počátku tohoto procesu stojí vytvoření a formulace samotné právní normy. Tento krok často začíná identifikací potřeby nového předpisu nebo úpravy stávajícího, což může vyplývat z vývoje společnosti, technologického pokroku, nebo dokonce z mezinárodních závazků, které stát přijal.

Návrh právní normy je pak připraven legislativním orgánem, ve většině případů parlamentem, kde prochází několika koly čtení, diskusí a úprav. Tento proces je zásadní pro demokratický právní stát, protože umožňuje zástupcům veřejnosti vyjádřit své názory a připomínky k navrhované normě. Během tohoto legislativního procesu mohou poslanci a senátoři předkládat pozměňovací návrhy, diskutovat o potenciálních dopadech právní normy na společnost a ekonomiku, a zvažovat její soulad s ústavním pořádkem a mezinárodními závazky.

Po schválení v parlamentu musí být právní norma formálně začleněna do stávajícího právního řádu. To zahrnuje její publikaci ve sbírce zákonů nebo jiném oficiálním věstníku, což je nezbytný krok pro to, aby se stala účinnou a závaznou pro všechny občany a právnické osoby v zemi. Tímto aktem se právní norma stává součástí právního systému a musí být v souladu s ostatními platnými právními předpisy a normami.

Zasazení právní normy do právního systému tedy není pouze o jejím vytvoření a schválení. Zahrnuje také pečlivou analýzu jejího vztahu k ostatním právním předpisům, aby nedošlo k právním rozporům a nejasnostem, které by mohly ovlivnit její aplikaci. V některých případech může být nutné provést úpravy nebo doplnění stávajících zákonů, aby bylo možné novou normu účinně implementovat.

Celý proces zasazení právní normy je tak klíčovým momentem v právním životě státu, neboť ovlivňuje nejen právní řád, ale i každodenní život jeho občanů. Každá nová právní norma přináší s sebou změny, které mohou mít široký dopad na společnost, ekonomiku a kulturu, a proto je tak důležité, aby tento proces probíhal transparentně, s důrazem na odbornou přípravu a respektování demokratických principů.

1.2 Předmět právní úpravy

V oblasti služebních vztahů rozlišujeme několik druhů služebních poměrů. Ty zahrnují služební poměr zaměstnanců, který je regulován zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě. Dále existuje služební poměr pro vojáky z povolání, jenž je upravován zákonem č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů. Jako poslední vymezujeme služební poměr pro příslušníky bezpečnostních sborů, který je definován zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „zákon o služebním poměru“). Zákon o služebním poměru představuje klíčový právní předpis, který má zásadní význam pro regulaci právních vztahů mezi státem a fyzickými osobami, jež vykonávají službu v rámci bezpečnostních sborů. Tyto bezpečnostní sbory, jejichž výčet je taxativně uveden,¹ zahrnují Policii České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správu České republiky, Vězeňskou službu České republiky, Generální inspekci bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační službu a Úřad pro zahraniční styky a informace. Tento zákon tak představuje základní normativní rámec, který upravuje nejen samotný výkon služby, ale také odměňování, řízení ve věcech služebního poměru a organizační aspekty služby, které jsou obecně označovány jako služební vztahy.

Z hlediska organizační struktury a vedení je zákonem rovněž upraveno, kdo stojí v čele každého z uvedených bezpečnostních sborů. V čele Policie České republiky stojí policejní prezident. U Hasičského záchranného sboru České republiky tuto roli zastává generální ředitel, stejně jako u Celní správy České republiky, kde je

¹ § 1 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=zakon%20o%20sluzebnim%20poměru#lema0>. [citováno 2024.12.16].

tímto vedoucím generální ředitel Generálního ředitelství cel. Generální ředitel je také v čele Vězeňské služby České republiky. V čele Generální inspekce bezpečnostních sborů, Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace stojí ředitel (dále jen „ředitel bezpečnostního sboru“). Ředitel bezpečnostního sboru má funkční období pěti let a nemůže být ve své funkci více než dvakrát po sobě. Tato regulace je nezbytná pro zajištění efektivního řízení a koordinace činností, které jsou pro bezpečnost státu a jeho občanů klíčové. Významnou částí zákona jsou také ustanovení týkající se vzájemných práv a povinností mezi příslušníky a jejich zaměstnavateli, a i když je příslušník ve služebním poměru k České republice, tak práva a povinnosti vůči příslušníkovi plní zaměstnavatel, tj. příslušný bezpečnostní sbor. Tyto právní normy zajišťují, aby vztahy mezi oběma stranami byly řízeny spravedlivě a transparentně, a zároveň umožňují efektivní plnění úkolů, které jsou příslušníkům svěřeny.

Dalším významným prvkem, který zákon o služebním poměru adresuje, je definice výkonu služby.² Zde je detailně specifikováno, jaké činnosti může příslušník vykonávat pouze ve služebním poměru. Toto ustanovení přispívá k jasnému vymezení kompetencí a odpovědností, což je pro fungování bezpečnostních sborů zásadní. Vymezení těchto činností umožňuje příslušníkům vykonávat jejich povinnosti s jistotou, že jejich jednání je v souladu s právními předpisy, a zároveň chrání veřejný zájem. Zákon o služebním poměru tak představuje komplexní právní rámec, který zajišťuje, že práce příslušníků bezpečnostních sborů je řádně regulována a odměňována, a zároveň definuje organizaci a řízení těchto sborů. Díky tomuto zákonu jsou zajištěna práva a povinnosti jak příslušníků, tak i bezpečnostních sborů, což přispívá k udržení vysoké úrovně bezpečnosti a pořádku v České republice.

Podrobnější rozčlenění činností dle jednotlivých tarifních tříd, jež jsou považovány za výkon služby, je vzhledem ke svému charakteru a obsáhlosti stanovené

² § 1 odst. 4 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=zakon%20o%20sluzebnim%20pomeru#lema0>. [citováno 2024.12.16].

nařízením vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech.³

³ Katalog činností ve výkonu služby se nachází v příloze k nařízení vlády č. 104/2005 Sb.

2 Stádia vzniku služebního poměru

V této kapitole bude řešena úprava, podstata a náležitosti vzniku služebního poměru. Vznik služebního poměru představuje klíčový moment v oblasti pracovněprávních vztahů, který zasahuje nejen do života jednotlivých zaměstnanců, ale také do fungování celých organizací a institucí. Služební poměr, charakteristický především pro státní správu, je specifickým typem pracovněprávního vztahu s prvky vztahu státně služebního, který se odlišuje od klasického pracovního poměru svou právní regulací, povahou práce a často i rozsahem práv a povinností služebních zaměstnanců. Jeho vznik je podmíněn splněním specifických, předem jasně stanovených kritérií a postupů, které jsou zákonem striktně definovány, s cílem zajistit efektivní a transparentní fungování veřejné správy, bezpečnostních sborů a ochranu veřejného zájmu.

2.1 Předpoklady k přijetí do služebního poměru

Jak již bylo na začátku uvedeno, v kontextu služebního poměru dochází ve srovnání s obvyklým zaměstnaneckým vztahem k určitému potlačení vzájemné rovnosti stran tohoto vztahu, s výrazným zdůrazněním hierarchického vztahu mezi nadřízeným a podřízeným. Tato specifika jsou patrná již v prvních krocích zahájení služebního poměru, což odlišuje tento typ vztahu od běžných pracovních vztahů, které jsou typicky založeny na smlouvě mezi dvěma rovnocennými stranami. Naopak, služební poměr je zakládán výlučně na základě rozhodnutí odpovědného služebního funkcionáře. Nicméně je důležité zdůraznit, že i přesto, že toto rozhodnutí může působit jako jednostranný akt, není tím nijak porušeno ustanovení článku 26 Listiny základních práv a svobod,⁴ které každému občanu zaručuje svobodu volby povolání. Rozhodnutí o přijetí do služebního poměru je vydáváno až po úspěšném absolvování výběrového řízení, které může být zahájeno pouze na základě písemné žádosti zájemce o přijetí do služebního

⁴ Konkrétně je tak uvedeno v čl. 26 odst. 1 a odst. 2 zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/40453/1/2/usneseni-c-2-1993-sb-o-vyhlaseni-listiny-zakladnich-prav-a-svobod-jako-soucasti-ustavniho-poradku-ceske-republiky?rem=zakon%20o%20sluzebnim%20pomeru%20> [citováno 2024.12.16].

poměru, čímž je plně respektován princip dobrovolného rozhodnutí pro určité povolání.

Zákon o služebním poměru v § 13 odst. 1 stanoví, že: „do služebního poměru může být přijat státní občan České republiky (dále jen "občan"), který

a) o přijetí písemně požádá,

b) je starší 18 let,

c) je bezúhonný,

d) splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven,

e) je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby,

f) je plně svéprávný,

g) je oprávněný seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu,¹¹⁾ má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje,

h) není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace,

i) nevykonává jinou výdělečnou činnost, s výjimkou činnosti podle § 48 odst. 4 písm. c) až e), h) a i) a § 68 odst. 2, a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost.“⁵

Tyto jednotlivé zákonné podmínky budou dále rozpracovány v podkapitolách níže v rámci kapitoly 2.3.

⁵ § 13 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=věku%2065%20let#lema0>. [citováno 2024.02.29].

2.2 Přijímací řízení

Přijímací řízení⁶ předchází vzniku služebního poměru, jsou-li tedy uchazečem splněny výše uvedené předpoklady k přijetí do služebního poměru. V momentě, kdy uchazeč doručí písemnou žádost o přijetí do služebního poměru se zahajuje přijímací řízení.⁷ Během procesu přijímacího řízení je bezpečnostním sborem pečlivě kontrolováno, zda uchazeči vyhovují všem požadavkům pro vstup do služby. Každý bezpečnostní sbor má svá vlastní pravidla a postupy, které tento proces upravují. Za ověřování, zda uchazeči splňují všechny potřebné podmínky, jsou v rámci bezpečnostních sborů primárně odpovědná oddělení zaměřená na personální záležitosti, psychologické posuzování, zdravotně lékařské kontroly a výcvik. V § 16 odst. 5 zákona o služebním poměru je detailně rozebráno pro jaké důvody nelze odepřít přijetí uchazeče do služebního poměru.⁸ Uchazeč, který se uchází o přijetí do služebního poměru, musí být podle zákona o služebním poměru písemně vyrozuměn o výsledku přijímacího řízení,⁹ avšak důvody nepřijetí se uchazeči neoznamují.

2.3 Vznik služebního poměru

Jak již bylo uvedeno výše, klíčovým momentem pro založení služebního poměru je jednostranný akt vůle ze strany služebního funkcionáře, který se projevuje vydáním rozhodnutí o přijetí uchazeče do služebního poměru. Zákon o služebním poměru ve svém § 17 odst. 1 přesně specifikuje obsahové náležitosti, které musí být uvedeny v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru. Jedná se o uvedení dne,

⁶ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s. 165. ISBN 978-80-7263-541-2.

⁷ § 16 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=zakon%20o%20sluzebnim%20pomeru#lema0>. [citováno 2024.01.10].

⁸ Zákon o služebním poměru zakazuje veškerou diskriminaci během přijímacího řízení do služebního poměru z důvodu spočívajících v zákonem vymezených diskriminačních znacích, které odpovídají čl. 3 LZPS, Úmluvě mezinárodní organizace práce č. 111, o zákazu diskriminace v zaměstnání a povolání a směrnice Evropských společenství 76/207/EHS.

⁹ § 16 odst. 6 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=zakon%20o%20sluzebnim%20pomeru#lema0>. [citováno 2024.01.10].

ke kterému vzniká služební poměr a dne nástupu k výkonu služby. Jako další je v rozhodnutí specifikován druh služebního poměru s dobou trvání služebního poměru, podstatným bodem je také jmenování do služební hodnosti a ustanovení na služební místo společně s místem služebního působení. Poslední a neméně důležité jsou informace o složkách služebního příjmu a zkušební době. Menší odchylku můžeme registrovat v § 17 odst. 2, kdy pro ředitele zpravodajské služby nebo ředitele Generální inspekce bezpečnostních sborů vzniká služební poměr dnem jeho jmenování do takové funkce podle zvláštního právního předpisu.¹⁰

Další podstatným bodem v rámci přijetí a vzniku služebního poměru je složení služebního slibu,¹¹ který uchazeč skládá v den nástupu k výkonu služby.¹² Ve chvíli, kdy příslušník stvrdí svým podpisem text služebního slibu, můžeme považovat služební slib za složený. Složení služebního slibu je obdobou služební přísahy, i proto jej nelze považovat jen za prázdnou formuli, ale jedná se o skutečné potvrzení závazku. Tento fakt potvrzuje i to, že bez složení služebního slibu, nebo jeho složení s výhradami, nelze výkon služby vykonávat a tím tedy služební poměr nevznikne. Pro vznik služebního poměru je taktéž důležité zmínit, že „*nenastoupili příslušník k výkonu služby v den, který je uveden v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru, aniž by mu v tom bránila závažná překážka, nebo neuvědomili služební funkcionáře o vzniku této překážky do týdne, služební funkcionář rozhodnutí o přijetí do služebního poměru zruší.*“¹³

Po institutu přijímacího řízení a vzniku služebního poměru přichází na řadu ustanovení na služební místo po přijetí do služebního poměru a také jmenování do služební hodnosti. Obojí bude detailněji rozebráno ve třetí kapitole.

¹⁰ § 4 odst. 2 zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky a § 1 odst. 2 zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/75335/1/2>. [citováno 2024.01.10].

¹¹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s. 218. ISBN 978-80-7263-541-2.

¹² Celé znění služebního slibu je uvedeno v § 17 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

¹³ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.95. ISBN 978-80-7554-399-8.

2.3.1 Občan České republiky

Jednou z nejdůležitějších podmínek, kterou tento zákon stanovuje, je požadavek na občanství. Konkrétně se vyžaduje, aby uchazeč, který aspiruje na pozici příslušníka bezpečnostního sboru, byl občanem České republiky.

Nicméně, zákon rovněž uznává globalizovaný svět, ve kterém žijeme, a flexibilně reaguje na skutečnost, že mnoho občanů České republiky může mít kromě českého občanství také občanství jiného státu. Tato situace může nastat z různých důvodů, ať už jde o rodinné vazby, manželství s cizincem, nebo jiné osobní či profesní důvody. V tomto kontextu zákon jasně specifikuje, že dvojitý občanství samo o sobě nepředstavuje překážku pro přijetí do služebního poměru. To znamená, že uchazeči, kteří splňují ostatní požadavky a kritéria stanovená pro danou pozici, a zároveň jsou občany České republiky, mohou být přijati do služebního poměru, a to i v případě, že mají kromě českého občanství ještě další.¹⁴

2.3.2 Žádost o přijetí

Služební poměr, který, ač se může na první pohled zdát podobný klasickému pracovnímu poměru, má svá specifika. Toto specifikum spočívá především v tom, že na rozdíl od pracovního poměru, který vzniká obvykle na základě dohody mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, služební poměr se zakládá rozhodnutím služebního funkcionáře. Tento způsob vzniku služebního poměru však neznamena, že by se nejednalo o zaměstnanecký vztah. Naopak, i služební poměr je v plné míře zaměstnaneckým vztahem. Jeho základním kamenem je ústavní zásada dobrovolnosti jeho vzniku. To znamená, že ačkoli se služební poměr zakládá na základě rozhodnutí služebního funkcionáře, tento proces musí být iniciován vůlí jednotlivce, který má zájem o danou pozici. Tuto vůli je nutné vyjádřit formou žádosti o přijetí do služebního poměru. Důležitým aspektem této žádosti je její forma. Zákon jasně stanoví, že žádost o přijetí do služebního poměru musí být písemná. Tento požadavek na písemnou formu žádosti má svůj důvod.

¹⁴ § 13 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=věku%2065%20let#lema0>. [citováno 2024.02.29].

Písemná žádost o přijetí do služebního poměru tak představuje nezbytný předpoklad pro vydání rozhodnutí o přijetí.¹⁵

2.3.3 Dosažení věku 18 let

Věková hranice pro přijetí do služebního poměru v bezpečnostních sborech byla předmětem diskusí. Zpočátku byl předložen návrh, který počítal s tím, že minimální věk pro přijetí do služby by měl být 21 let. Toto rozhodnutí bylo motivováno přesvědčením, že práce v bezpečnostních sborech, která je spojena s rozsáhlými pravomocemi ve vztahu k ostatním občanům, vyžaduje od jejich příslušníků nejen profesionální přípravu, ale i minimální životní zkušenost. Věřilo se, že osoby, které dosáhly věku 21 let, jsou v tomto ohledu lépe vybaveny, neboť mají za sebou více životních zkušeností, což by mělo pozitivní vliv na jejich schopnost rozhodovat se v komplexních a náročných situacích, které práce v bezpečnostních složkách s sebou nese.

Nicméně, tento původní návrh se setkal s nesouhlasem ze strany služebních funkcionářů policie. Ti argumentovali, že stanovení minimálního věku 21 let pro přijetí do služby by mohlo významně ztížit přijímání absolventů středních škol. Je totiž třeba si uvědomit, že mnoho mladých lidí končí střední školu již v nižším věku, typicky kolem 18 nebo 19 let. Pokud by tedy byla věková hranice pro vstup do bezpečnostních sborů stanovena na 21 let, mohlo by to pro tyto mladé lidi znamenat nutnost čekání několik let, než by mohli začít svou kariéru v bezpečnostních sborech, což by mohlo mít negativní dopad jak na jejich osobní motivaci, tak i na celkový přísun nových příslušníků pro bezpečnostní sbory. Po zvážení všech argumentů a důkladné debatě bylo nakonec rozhodnuto, že minimální věková hranice pro přijetí do služebního poměru bude stanovena na 18 let. Tímto rozhodnutím se otevřela cesta pro mladé absolventy středních škol, kteří

¹⁵ § 13 odst. 1 písm. a) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=věku%2065%20let#lema0>. [citováno 2024.02.29].

mají zájem o kariéru v bezpečnostních sborech, aby mohli bez zbytečného odkladu vstoupit do služby.¹⁶

2.3.4 Bezúhonnost

Dalším klíčovým faktorem je bezúhonnost,¹⁷ splnění takového předpokladu musí uchazeč doložit příslušnými listinami.¹⁸ Služba v bezpečnostních sborech je záležitostí, která si žádá nejenom vysokou míru profesionality, ale také osobní integritu a bezúhonnost těch, kdo se o ni ucházejí. Tento požadavek je základním kamenem, na němž stojí důvěra veřejnosti v bezpečnostní složky státu. Z tohoto důvodu je vstup do služebního poměru podmíněn splněním několika klíčových kritérií, mezi které bezúhonnost nezvratně patří. Zákon o služebním poměru jasně stanovuje, co se pod pojmem bezúhonnost rozumí, a to v § 14.

2.3.5 Vzdělání

Při pohledu na normativní rámec, který řídí proces přijímání do služebních pozic, je zřejmé, že každé služební místo má svá specifická kritéria, včetně požadavků na vzdělání. To znamená, že uchazeč musí obvykle splnit určitý stupeň vzdělání, aby byl vůbec zvážen pro danou pozici. Tyto požadavky jsou nejen formalitou, ale základem pro zajištění, že příslušník disponuje potřebnými znalostmi a dovednostmi pro vykonávání svých povinností. Zákon připouští, že v některých případech může být potřeba od těchto pevně stanovených pravidel upustit. Proto § 13 odst. 2 zákona o služebním poměru otevírá dveře pro výjimky ze zásady stupně vzdělání. Příkladem může být situace ve zpravodajské službě, jestliže to vyžaduje důležitý zájem služby, může být přijat i příslušník, který nesplňuje potřebný stupeň vzdělání. V těchto výjimečných případech může být

¹⁶ Komentář k § 13 až 15 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.82. ISBN 978-80-7554-399-8.

¹⁷ S negativním vymezením § 25 odst. 1, písmeno d) a odst. 3 zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě a § 14 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/82812/1/2/zakon-c-234-2014-sb-o-statni-sluzbe> a <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=věku%2065%20let#lema0>. [citováno 2024.02.29].

¹⁸ § 26 odst. 1 zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/82812/1/2/zakon-c-234-2014-sb-o-statni-sluzbe?vtextu=o%20státní%20službě#lema0>. [citováno 2024.02.29].

učiněna výjimka, což umožňuje službě lépe reagovat na dynamické a specifické potřeby. Dalším důležitým bodem je, že pokud je pro služební místo kromě stupně vzdělání požadován také konkrétní obor nebo zaměření vzdělání, může být tento požadavek v některých případech rovněž přehlížen. Takovouto situaci řeší § 19 odst. 2 zákona o služebním poměru. Flexibilní přístup, zahrnutý ve výběrovém řízení dle § 22 odst. 5 zákona o služebním poměru reflektuje pochopení, že při hledání ideálního kandidáta pro specifickou služební pozici nemusí být vždy možné nebo praktické striktně se držet všech předem stanovených kritérií. Může se tak do výběrového řízení přihlásit i uchazeč o přijetí v případě, že volné služební místo, pro které je zvlášť vyznačen obor nebo zaměření vzdělání, se nepodařilo obsadit. Nabízí se tak prostor pro dynamiku a adaptabilitu, což může být klíčové pro efektivní a účinné naplňování potřeb služby.¹⁹

2.3.6 Zdravotní, fyzická a osobnostní způsobilost

Zdravotní, fyzická a osobnostní způsobilost²⁰ jsou dalšími stěžejními faktory, které musí být pečlivě posouzeny.²¹ Zdravotní a fyzická kondice jsou důležité pro zajištění toho, aby kandidát byl schopen zvládnout fyzické a psychické nároky spojené s výkonem služby. Osobnostní způsobilost zahrnuje širokou škálu charakterových vlastností a schopností, které posuzuje psycholog bezpečnostního sboru. Jednotlivé charakteristiky, které musí uchazeč splňovat určuje vyhláška ministerstva vnitra č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru.²² Kdo a na základě čeho posuzuje zdravotní způsobilost příslušníka upravuje § 15 odst. 1 zákona o služebním poměru.

¹⁹ Komentář k § 13 až § 15 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.82-83. ISBN 978-80-7554-399-8.

²⁰ § 15 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=sluzebnim%20pomeru#lema0>. [citováno 2024.02.29].

²¹ Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/75500/1/2/zakon-c-372-2011-sb-o-zdravotnich-sluzbach-a-podminkach-jejich-poskytovani-zakon-o-zdravotnich-sluzbach?vtextu=o%20specifickych%20zdravotnich%20sluzbach.#lema0>. [citováno 2024.02.29].

²² Přesný výčet osobnostních charakteristik je stanoven v § 1 uvedené vyhlášky

2.3.7 Svěprávnost

Plná svěprávnost je dalším nezbytným předpokladem pro přijetí do služby. Tento pojem odkazuje na právní způsobilost jedince k samostatnému právnímu jednání, která je rovněž nezbytná pro plné převzetí odpovědnosti spojené s výkonem služby.²³ Osoba se stane plně svěprávnou dovršením 18 let věku. V určitých situacích může ovšem dojít k tomu že ani zletilá osoba není schopna rozhodovat o svých záležitostech, v takových případech může soud rozhodnout o omezení svěprávnosti této osoby.²⁴

2.3.8 Seznamování se s utajovanými skutečnostmi

Kromě výše zmíněných kritérií, pokud dané služební místo, na které má být příslušník ustanoven, vyžaduje styk s utajovanými informacemi, je nezbytné, aby uchazeč prošel bezpečnostní prověrkou a získal osvědčení pro styk s utajovanými skutečnostmi.²⁵ Tento proces prověrky, který provádí Národní bezpečnostní úřad, je klíčový pro zajištění, že byly utajované informace přístupné pouze osobám, které jsou k tomu plně oprávněné a způsobilé.²⁶

2.3.9 Apolitičnost

Závazek k apolitičnosti je dalším důležitým aspektem. Členství v politických stranách, politických hnutích,²⁷ a v případě zpravodajské služby i v odborových organizacích, je vyloučeno, z důvodu zajištění nezávislosti a objektivity rozhodování a výkonu služby. Podobně zákaz vykonávání živnostenské nebo jiné výdělečné činnosti a členství v řídicích nebo kontrolních orgánech právnických

²³ Upraveno v § 15 odst. 2 zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik?vtextu=obcansky%20zakonik#lema0>. [citováno 2024.02.29].

²⁴ Komentář k § 13 až § 15 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.83. ISBN 978-80-7554-399-8.

²⁵ Komentář k § 13 až § 15 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.83. ISBN 978-80-7554-399-8.

²⁶ Oprávnění k seznamování se s utajovanými skutečnostmi podle zákona č. 412/2005 Sb., *o ochraně utajovaných skutečností a bezpečnostní způsobilosti*

²⁷ Ve smyslu zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a politických hnutích.

osob, které vykonávají podnikatelskou činnost, je zaveden pro eliminování jakýchkoliv potenciálních konfliktů a střetu zájmů.²⁸

2.3.10 Výdělečná činnost

V zákoně o služebním poměru je kladen velký důraz na regulaci výdělečných činností, které mohou uchazeči o přijetí do služebního poměru vykonávat. Tento přístup je ztělesněn v několika ustanoveních, mezi něž patří i § 13, odst. 1, písmeno i) zákona o služebním poměru. Tento konkrétní odstavec formuluje požadavek, aby uchazeči o služební poměr nevykonávali žádnou jinou výdělečnou činnost, s výjimkou těch, které jsou explicitně uvedeny v § 48, odst. 4 zákona o služebním poměru.²⁹ Tato regulace má za cíl zajistit, že uchazeči o služební poměr budou schopni plně se věnovat svým povinnostem bez potenciálních konfliktů zájmů, které by mohly vyplývat z jiných výdělečných činností. Je však důležité poznamenat, že zákon také nabízí určitou flexibilitu. Uchazeč, který v době přijetí do služebního poměru vykonává nějakou jinou činnost, má možnost požádat služebního funkcionáře o výjimku, která by mu umožnila tuto činnost nadále vykonávat. Tato žádost je pak předmětem individuálního posouzení, přičemž klíčovým kritériem je zajištění, že daná činnost nebude nijak ohrožovat nezávislost a nestrannost služebního poměru. Kromě toho zákon klade další požadavky na uchazeče, mezi které patří zákaz být členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob vykonávajících podnikatelskou činnost.³⁰ Toto ustanovení je zásadní pro prevenci potenciálních střetů zájmů, které by mohly vyplývat z pozic, jež by mohly uchazeče umístit do situace, kdy by jeho soukromé zájmy mohly být v konfliktu s jeho povinnostmi ve služebním poměru. Tímto způsobem zákon chrání integritu služebního poměru a zajišťuje,

²⁸ § 13 odst. 1 písm. h) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=věku%2065%20let#lema0>. [citováno 2024.02.29].

²⁹ § 13 odst. 1 písm. i) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=věku%2065%20let#lema0>. [citováno 2024.02.29].

³⁰ Komentář k § 13 až § 15 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.84. ISBN 978-80-7554-399-8.

že uchazeči, kteří jsou přijati, budou moci své role vykonávat s nejvyšší mírou profesionalismu a nezaujatosti.

Celkový proces přijetí do služebního poměru ve státní správě České republiky vyžaduje komplexní hodnocení uchazeče z různých úhlů, k zajištění, že jeho profil, kompetence a charakter odpovídají nastaveným standardům a požadavkům spojeným s výkonem služby.

3 Druhy služebního poměru

V rámci zákona o služebním poměru je zavedeno rozdělení tohoto poměru na dva základní typy. Prvním z nich je služební poměr na dobu určitou, druhým pak služební poměr na dobu neurčitou.³¹ Toto rozdělení má zásadní význam pro kariérový růst a rozvoj všech, kteří se rozhodnou věnovat svůj profesní život službě v bezpečnostních sborech. Skrze tyto dva druhy služebního poměru se otevírá cesta, která vede k postupnému zdokonalování se v dané profesi a umožňuje tak realizovat myšlenku služby jako celoživotní kariéry. Když se uchazeč poprvé dostane do služebního poměru, obvykle je to na dobu určitou, která standardně činí tři roky. Tento časový úsek je zvolen tak, aby bylo možné důkladně ověřit, zda je nově přijatý člen schopen splnit nároky, které jsou na něj kladeny jak z hlediska osobnostního, tak odborného. V tomto období se očekává, že příslušník prokáže svoji schopnost adaptace a výkonu specifických činností, které jsou pro práci v bezpečnostních složkách typické. Existují ovšem situace, kdy je možné dobu služebního poměru na dobu určitou zkrátit. Tato výjimka se týká těch, kteří se do služby vrací, ať už se jedná o bývalé příslušníky bezpečnostních sborů, nebo profesionální vojáky. Podmínkou je, že jejich předchozí služba trvala minimálně tři roky a skončila více než pět let před aktuálním přijetím. V takovém případě je možné služební poměr uzavřít na dobu určitou v trvání jednoho roku, což představuje dostatečné období pro ověření, zda si dotyčný uchoval potřebné kvalifikace a schopnosti. Do služebního poměru na dobu neurčitou se řadí příslušník, jestliže po uplynutí služebního poměru na dobu určitou úspěšně vykonal služební zkoušku³² a také podle závěru služebního hodnocení dosahuje alespoň dobrých výsledků ve výkonu služby.³³ Pokud příslušník v minulosti již byl ve služebním poměru na neurčitou dobu a z nějakého

³¹ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.72-73. ISBN 978-80-7554-399-8.

³² TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.77-78. ISBN 978-80-7554-399-8.

³³ § 10 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=zakon%20o%20sluzebnim%20pomeru#lema0>. [citováno 2024.01.10].

důvodu tento poměr skončil, zákon nabízí možnost jeho znovuzařazení do stejného typu poměru bez nutnosti procházet znovu obdobím na dobu určitou. Tato možnost je však podmíněna tím, že příslušník již byl ve služebním poměru, a to po dobu alespoň tří let a od skončení předchozího poměru neuplynulo více než pět let. Tento časový limit má svůj důvod; předpokládá se, že po uplynutí pěti let může dojít k úplné ztrátě kvalifikace nezbytné pro práci v bezpečnostních sborech. Stanovení pětiletého limitu tedy slouží jako preventivní opatření proti zařazení osob, které by již nemusely být schopny plnit úkoly spojené s výkonem služby na odpovídající úrovni. Na dobu neurčitou se též zařadí ředitel zpravodajské služby nebo ředitel Generální inspekce bezpečnostních sborů, a to dnem vzniku služebního poměru. Rozdělení služebního poměru na dobu určitou a neurčitou tak představuje klíčový prvek v systému přípravy a výběru členů bezpečnostních sborů. Umožňuje efektivní filtraci těch, kteří jsou skutečně připraveni a schopni věnovat svůj život službě ve prospěch společnosti, zatímco zároveň poskytuje flexibilitu pro ty, kteří se do služby chtějí vrátit po delší přestávce.³⁴

Při popisu jednotlivých druhů služebního poměru je také důležité zmínit dobu zkušební.³⁵ Zkušební doba je povinně stanovena při každém přijetí do služebního poměru, a to i v případě opakovaného přijetí do služebního poměru. Zkušební doba je pevně stanovena zákonem o služebním poměru, a to v délce trvání šesti měsíců. V případě doby, kdy neplní příslušník výkon služby, a to z důvodu překážek na jeho straně, se taková doba započítává do doby zkušební v rozsahu nejvýše deseti dnů. Zkušební doba zahrnuje dva specifické aspekty. Prvním je, že náborový příspěvek může být přiznán až po jejím uplynutí. Druhým specifikem je možnost, že příslušník nebo bezpečnostní sbor mohou zrušit služební poměr bez nutnosti uvedení důvodu.

³⁴ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s. 208-210. ISBN 978-80-7263-541-2.

³⁵ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.568-574. ISBN 978-80-7554-399-8.

4 Řízení ve věcech služebního poměru

V rámci správního prostředí a ve světě právních řádů existuje mnoho specifických oblastí, které vyžadují zvláštní přístup. Jednou z takových oblastí je řízení ve věcech služebního poměru.³⁶ Toto řízení se zabývá otázkami, které jsou zásadní pro práci a životy příslušníků, bývalých příslušníků nebo jiných účastníků těchto procesů.³⁷ Je to oblast, kde se rozhoduje o právech a povinnostech, které jsou pro tyto osoby zásadní.

Institut řízení ve věcech služebního poměru představuje klíčový mechanismus, který má zásadní význam při úpravě právních poměrů příslušníků. Jeho úlohou je zajistit, aby byly vztahy mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem řízeny spravedlivě, transparentně a v souladu s platnými právními předpisy.

Význam řízení ve věcech služebního poměru při úpravě právních poměrů příslušníků spočívá v několika klíčových aspektech:

- 1. Zajištění spravedlnosti a transparentnosti:** Procesy stanovené v části dvanácté zákona o služebním poměru mají zajistit, že všechna rozhodnutí týkající se služebního poměru jsou prováděna spravedlivě, transparentně a na základě objektivních kritérií a zákonných postupů.
- 2. Ochrana práv příslušníků:** Ustanovení v této části zákona také chrání práva příslušníků bezpečnostních sborů tím, že stanoví jasná pravidla pro řízení jejich služebních poměrů, včetně disciplinárního řízení, konkrétně řízení o kázeňském přestupku, možnosti odvolání, řízení o náhradě škody apod.
- 3. Zajištění kvality a efektivity:** Efektivní řízení ve věcech služebního poměru přispívá k udržení vysoké úrovně profesionality a výkonnosti v bezpečnostních sborech. Prostřednictvím řízení ve věcech služebního poměru bezpečnostní sbor zajišťuje, že pouze ti nejvhodnější jedinci jsou

³⁶ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s. 188. ISBN 978-80-7263-541-2.

³⁷ § 169 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=účastníci%20řízení%20#c_38516. [citováno 2024.01.28].

vybrání a udržování ve službě. Institut řízení ve věcech služebního poměru také umožňuje organizacím reagovat na měnící se potřeby a výzvy.

- 4. Prevence a řešení problémů:** Systém řízení poskytuje mechanismy pro identifikaci, prevenci a řešení problémů, včetně porušení služební kázně nebo nedostatků ve výkonu, což je nezbytné pro udržení integrity a důvěry ve veřejné bezpečnostní služby.

Řízení ve věcech služebního poměru je charakteristické tím, že je zcela odlišné v porovnání s jinými, běžnými typy řízení. Je to dáno především specifickými potřebami a okolnostmi, které se týkají služebního poměru. Zákon o služebním poměru, který je klíčovým odkazem pro toto řízení, přináší do procesu zvláštní pravidla a výjimky, které se liší od obecné úpravy správního řízení. Tento zákon tedy funguje jako základní kámen, na kterém je celé řízení postaveno, a zajišťuje, že každý krok a rozhodnutí jsou přizpůsobeny specifickým potřebám služebního poměru.

Při řízení ve věcech služebního poměru je tedy nutné brát v úvahu, že správní řád se uplatňuje jen v omezené míře a subsidiárně v souladu s ustanovením § 1 odst. 2 správního řádu. Toto ustanovení klade důraz na to, že pokud zvláštní zákon, jako je zákon o služebním poměru, stanoví jiný postup, musí se tento postup upřednostnit, s výjimkou, která je uvedena v § 177 správního řádu.³⁸ To znamená, že zákon o služebním poměru má přednost před obecnými pravidly správního řízení a stanovuje specifický rámec pro rozhodování ve věcech služebního poměru.

V praxi to znamená, že služební funkcionář v tomto typu řízení,³⁹ v první řadě vychází z ustanovení zákona o služebním poměru. V tomto typu řízení nemůže služební funkcionář postupovat pouze podle správního řádu, který poskytuje obecnou úpravu, ale ani pouze podle zákona o služebním poměru, protože ačkoli

³⁸ Kde je uvedeno, že „Základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v § 2 až 8 se použijí při výkonu veřejné správy i v případech, kdy zvláštní zákon stanoví, že se správní řád nepoužije, ale sám úpravu odpovídající těmto zásadám neobsahuje.“

³⁹ Služební funkcionář může v souladu s čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, jednat a rozhodovat o právech a povinnostech vyplývajících z tohoto poměru, pouze v případech, v mezích a způsobu, které stanoví zákon.

tento zákon reflektuje specifika tohoto druhu řízení a uvádí odlišnosti nebo doplnění k obecné úpravě, neobsahuje úplnou úpravu celého řízení.

Díky tomu má zákon o služebním poměru přednost před obecnými pravidly správního řízení. Tento přístup zajišťuje, že veškerá řízení spojená se služebními poměry reflektují jejich zvláštní povahu a potřeby. Jde o důležitý mechanismus, který pomáhá zajistit, že zájmy a práva všech zúčastněných stran jsou spravedlivě a efektivně chráněny a prosazovány. Ve výsledku tak tento systém přispívá k větší spravedlnosti a efektivitě při řešení záležitostí, které se týkají služebních poměrů.

Je důležité rozlišovat mezi pozicí služebního funkcionáře a ostatními účastníky zapojenými do procesu v rámci řízení ve věcech služebních poměrů. Služební funkcionář řídí celý proces, rozhoduje v něm a je za něj zodpovědný, což znamená, že má nad ostatními účastníky zákonnou autoritu. Bez takovéto pozice by nemohl efektivně určovat práva a povinnosti účastníků. Proto mu zákon poskytuje určitá práva, která mu umožňují zajistit hladký a efektivní průběh celého procesu. Služební předpis⁴⁰ stanoví rozsah pravomocí jednat a rozhodovat v řízení ve věcech služebního poměru. Vedle vládou určeného člena vlády nebo příslušných ministrů, je ředitel bezpečnostního sboru služebním funkcionářem v řízení ve věcech služebního poměru. Vedoucí organizační části bezpečnostního sboru též jedná a rozhoduje v rozsahu, který určí a deleguje ředitel bezpečnostního sboru.⁴¹ Tuto komplexní pravomoc jednat a rozhodovat podrobně upravuje ustanovení § 2 zákona o služebním poměru.

Řízení ve věcech služebních poměrů je založeno na základních legislativních principech, které jsou známy jako zásady řízení. Tyto zásady v obecné formě definují hlavní principy a hrají klíčovou roli při interpretaci a aplikaci zákona o služebním poměru. Je důležité si uvědomit, že jednotlivé zásady řízení

⁴⁰ § 5 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=sluzebni%20predpis%20#lema2>. [citováno 2024.03.03].

⁴¹ § 2 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=řízení%20%20ve%20věcech%20#lema2>. [citováno 2024.03.03].

neexistují v izolaci. Nejsou to izolované entity, které by působily nezávisle jedna na druhé. Naopak, tyto zásady jsou navzájem propojeny a vzájemně se doplňují a posilují. Tato vnitřní souvislost zásad je zásadní pro celistvost a koherenci systému řízení ve věcech služebního poměru.⁴²

Hlavním výsledkem řízení ve věcech služebního poměru je rozhodnutí. Proto rozhodnutí ve věcech služebního poměru představuje závěrečný krok, kterým se uzavírá celý proces řízení. Jak již bylo uvedeno, rozhodnutí ve věcech služebního poměru je konečným výsledkem tohoto řízení. Jedná se o úkon služebního funkcionáře, kterým se zakládají, mění anebo ruší práva a povinnosti účastníka řízení, nebo jímž se deklaruje, že účastník má či nemá určitá práva a povinnosti. Náležitosti a postupy rozhodnutí definuje § 180 až 182 zákona o služebním poměru.

V textu byl uveden význam řízení, kdo řízení vede a co je jeho výsledkem. Důležité je na závěr kapitoly zdůraznit, že podle § 171 zákona o služebním poměru existují specifické oblasti, na které se řízení ve věcech služebního poměru nevztahuje. Tyto oblasti zahrnují přijímací řízení, služební hodnocení, vyslání na služební cestu, vyslání na studijní pobyt, vyslání na ozdravný pobyt, nařízení služební pohotovosti, rozvržení doby služby v týdnu s výjimkou postupu podle § 85 odst. 5 a odst. 7 zákona o služebním poměru, nařízení služby přesčas, určení nástupu dovolené a odvolání z ní, udělování služebního volna s poskytnutím služebního příjmu, přiznání stabilizačního příplatku a nařízení výkonu služby z jiného místa podle § 76a odst. 3.⁴³

Řízení ve věcech služebního poměru je tedy skutečně jedním ze specifíků, které odlišují výkon služby ve služebním poměru od jiných profesních sfér.

⁴² Základní zásady řízení ve věcech služebního poměru jsou detailně rozebrány v TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s. 188-190. ISBN 978-80-7263-541-2.

⁴³ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.583-585. ISBN 978-80-7554-399-8.

4.1 Účastníci řízení

Bavíme-li se o řízení ve věcech služebního poměru, o jeho podstatě a určitých zákonitostech, je stejně tak důležité zmínit se o účastnících tohoto řízení.

Zákon o služebním poměru v § 169 taxativně vymezuje, kdo se považuje za účastníka řízení. Je důležité si uvědomit, že bez účastníků by samotné řízení ztrácelo smysl. V tomto kontextu zákon jasně stanoví, že účastníkem řízení je osoba, která je předmětem daného řízení. To může být příslušník bezpečnostních sborů, bývalý příslušník, pozůstalý po příslušníkovi, nebo dokonce navrhovatel⁴⁴ v případě řízení týkajícího se jednání, které má znaky přestupku. Dalším důležitým aspektem je rozšíření okruhu účastníků řízení o bývalé příslušníky bezpečnostních sborů a pozůstalé.⁴⁵ Tímto způsobem zákon chrání práva a zájmy všech zúčastněných stran a zajišťuje, že řízení bude spravedlivé a v souladu s principy právního státu. Je také důležité zmínit, že účastník řízení získává své procesní postavení okamžikem zahájení řízení. To znamená, že od tohoto momentu je mu přiznána řada práv a povinností, které jsou důležité pro správný průběh řízení. Práva účastníka řízení jsou detailně vymezena v § 174 odst. 1 zákona o služebním poměru a zahrnují například možnost nahlížet do spisu a pořizovat si výpisky, navrhnout důkazy, klást otázky znalcům a svědkům, vyjadřovat se k podkladům rozhodnutí atd.⁴⁶ Tyto práva umožňují účastníkům aktivně se zapojit do řízení a hájit své zájmy. Na druhé straně, účastník řízení má také povinnosti, jako je například povinnost nezpůsobovat průtahy řízení nebo postupovat tak, aby nebyl průběh řízení zbytečně komplikován. Tyto povinnosti

⁴⁴ Vzhledem ke zrušení zákona č. 200/1999 Sb., o přestupcích, je toto dále rozváděno v komentáři k § 169 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.574-580. ISBN 978-80-7554-399-8 a taktéž v TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru.* Jihlava: ANAG, 2009. s. 58-59. ISBN 978-80-7263-541-2

⁴⁵ § 107 a § 110 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=řízení%20ve%20věcech%20#c_22069. [citováno 2024.02.05].

⁴⁶ § 174 odst. 1 písm. a), písm. b) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=řízení%20ve%20věcech%20#c_38516. [citováno 2024.02.05].

jsou klíčové pro hladký a efektivní průběh řízení a zajišťují, že všechny strany budou jednat v dobré víře a s respektem k procesu.

4.2 Zastoupení

Zákon o služebním poměru, konkrétně v § 172 a § 173, poskytuje pevný základ pro pochopení, jak má být zastoupení řádně strukturováno a realizováno.⁴⁷ Tento základ je zásadní pro správné fungování právního systému a zajištění, že všechny strany jsou spravedlivě zastoupeny. Zastoupení se, podle zákona o služebním poměru, dělí na dvě základní kategorie na základě právní skutečnosti, která vede k jeho vzniku. První kategorií je zastoupení fakultativní, které vzniká na základě smlouvy o udělení plné moci. Tato forma zastoupení je zcela ve výsostné pravomoci účastníka řízení, který má svobodu zvolit si svého zmocněnce a určit rozsah udělené plné moci. Dohoda o plné moci, je základem tohoto zastoupení, jedná se o dvoustranný právní úkon a nevyžaduje specifickou formu, což umožňuje určitou flexibilitu v jejím uzavření. Na druhou stranu, zastoupení obligatorní vychází z rozhodnutí soudu. V těchto případech je zastoupení určeno soudem, obvykle v situacích, kdy účastník řízení není schopen zastupovat sebe sama, například kvůli zbavení svéprávnosti. Toto zastoupení představuje ochranný mechanismus zákona, který zajišťuje, že práva těchto jedinců jsou chráněna i v situacích, kdy nemohou za sebe jednat.

Zajímavým aspektem, který zákon o služebním poměru neřeší, je situace zastoupení nezletilých účastníků řízení, jako jsou například dědici. V těchto případech obvykle zákonný zástupce přebírá roli zastoupení.⁴⁸

Proces zastoupení je pečlivě regulován, zejména co se týče prokazování zmocnění a rozsahu oprávnění zmocněnce.⁴⁹ Plná moc, jakožto jednostranný právní úkon, musí splňovat určité náležitosti, aby byla považována za platnou.

⁴⁷ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s. 271-272. ISBN 978-80-7263-541-2

⁴⁸ Toto s podpůrnou použitelností dále řeší § 31, § 32 a § 33 zákon č. 500/2004 Sb., *správní řád*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58370/1/2/zakon-c-500-2004-sb-spravni-rad#c_754. [citováno 2024.02.15].

⁴⁹ Komentář k § 172 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.586-591. ISBN 978-80-7554-399-8

To zahrnuje jasné vymezení rozsahu oprávnění, které zmocněnec získává. Zmocněnec pak jedná vždy jménem zastoupeného,⁵⁰ a to i s případnými právními důsledky, pokud by došlo k překročení uděleného oprávnění a zastoupený takový úkon schválí nebo na jeho základě jedná.⁵¹

Smluvní zastoupení může zaniknout z několika důvodů, jako je splnění účelu, pro který bylo zastoupení uděleno, odvolání zmocnitelem, smrt zmocněnce nebo zmocnitele, a další.⁵² Tyto situace ukazují na dynamickou povahu zastoupení a potřebu pečlivého zvažování při volbě zmocněnce a stanovení podmínek plné moci.

Pokud se účastník řízení rozhodne zvolit si svého zmocněnce po obdržení předvolání k ústnímu jednání, měl by být tento účastník ten, kdo je povinen informovat svého zmocněnce o datu ústního jednání. V situaci, kdy je zastoupení účastníka řízení zřízeno na základě soudního rozhodnutí, je povinností soudu určit účastníkovi řízení opatrovníka. Toto zastoupení podle soudního rozhodnutí se vztahuje na případy, kdy byl účastník řízení na základě soudního rozhodnutí zbaven svéprávnosti.⁵³

Ve věcech služebního poměru, kde je účastník zastoupen, se rozhodnutí doručuje zástupci.⁵⁴ Výjimky z tohoto pravidla existují, zejména pokud zákon vyžaduje osobní účast zastoupeného v řízení.⁵⁵

⁵⁰ § 32 a § 33 zákon č. 500/2004 Sb., *správní řád*. In: ASPI [online]. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58370/1/2/zakon-c-500-2004-sb-spravni-rad#c_754. [citováno 2024.02.15].

⁵¹ § 172 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=173#lema0>. [citováno 2024.02.15].

⁵² § 448 zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik?vtextu=obcansky%20zakonik#c_25936. [citováno 2024.02.15].

⁵³ § 32 zákon č. 500/2004 Sb., *správní řád*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58370/1/2/zakon-c-500-2004-sb-spravni-rad#c_754. [citováno 2024.02.15].

⁵⁴ § 176 odst. 5 zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=173#lema0>. [citováno 2024.02.15].

⁵⁵ § 34 odst. 2 32 zákon č. 500/2004 Sb., *správní řád*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/58370/1/2/zakon-c-500-2004-sb-spravni-rad#c_754. [citováno 2024.02.15].

V kontextu služebního poměru je zastoupení klíčovým prvkem, který zajišťuje, že všechny strany mohou být spravedlivě a efektivně zastoupeny. Pravidla a postupy stanovené v zákoně o služebním poměru tak představují důležitý rámec pro řádné řízení právních vztahů v této oblasti.

5 Skladba příslušníků

Při zaměření na téma skladby příslušníků, je třeba si uvědomit, že se jedná o klíčový aspekt, který se dotýká základních strukturálních a organizačních prvků personálu uvnitř organizace. Toto uspořádání je zásadní pro efektivní fungování organizace, jelikož určuje, jak jsou jednotlivé role a pozice mezi členy distribuovány, a tím ovlivňuje celkovou dynamiku práce. V kontextu bezpečnostních sborů nabývá tento koncept ještě větší váhy. V bezpečnostních sborech skladba příslušníků nejenže určuje, jak jsou jednotlivé osoby začleněny do organizační struktury, ale také jak jsou rozděleny podle jejich specifických rolí, specializací a nezbytných úrovní odpovědnosti. V konečném důsledku, skladba příslušníků v bezpečnostních složkách není jen o rozdělení lidí do různých rolí a úkolů. Jde o vytváření pevné, koherentní struktury, která umožňuje těmto organizacím plnit své zásadní funkce s maximální efektivitou a profesionalitou. Bez jasně definované skladby příslušníků by se bezpečnostní sbory potýkaly s nejasnostmi a neefektivností.

5.1 Příslušník

Pro jednodušší rozčlenění skladby příslušníků v bezpečnostních sborech lze rozdělit příslušníky na běžného neboli řadového příslušníka, který vykonává běžný výkon služby, nemá kázeňskou ani personální pravomoc a jeho základní povinnosti a omezení některých jeho práv jsou stanovena v § 45 zákona o služebním poměru.

5.2 Vedoucí příslušník

Dalším dělením je dělení na vedoucího příslušníka. Vedoucím příslušníkem se rozumí příslušník bezpečnostního sboru, který má na starosti vedení a řízení určité jednotky, oddělení, nebo týmu v rámci své organizační části. Vedoucí příslušník má obvykle zvýšenou odpovědnost, což zahrnuje nejen organizaci práce a rozhodování o operativních záležitostech, ale také péči o svěřené zaměstnance, jejich vedení, hodnocení a rozvoj. Vedoucí příslušník má kázeňskou pravomoc a je také odpovědný za zajištění dodržování zákonných, služebních a jiných předpisů v rámci svého útvaru. Vedoucí příslušník, ten, který řídí výkon služby

ostatních příslušníků je oprávněn dávat rozkazy k výkonu služby, a to příslušníkům podřízeným. Rozsah těchto oprávnění stanoví služební předpis a § 5 zákona o služebním poměru. Zákon o služebním poměru, konkrétně v § 45 odst. 2, také stanoví základní povinnosti vedoucího příslušníka, mezi které patří:

- „a) hodnotit výkon služby podřízených příslušníků,*
- b) zabezpečovat, aby příslušníci byli pro výkon služby náležitě vyškoleni a vycvičení,*
- c) oceňovat příkladné plnění služebních povinností,*
- d) vyvozovat důsledky z porušení služebních povinností a*
- e) přijímat podněty k odstranění závad a nedostatků, které ohrožují nebo ztěžují výkon služby.“⁵⁶*

Jak je později uvedeno v této práci, služební hodnocení slouží jako podklad pro rozhodování ve věcech služebního poměru příslušníků. Proto je také důležité zmínit, že služební hodnocení spadá do gesce vedoucích příslušníků, kteří jej provádí. Tuto záležitost může vedoucí příslušník delegovat na jím pověřeného příslušníka.⁵⁷

Mezi ty příjemnější záležitosti jistě patří příplatek za vedení, který je složkou služebního příjmu a na který má vedoucí příslušník nárok. Výše tohoto příplatku se určuje v rámci řídicích úrovní služebního místa a náročnosti řídicí činnosti. Tyto řídicí úrovně detailně uvádí § 118 odst. 3, kdy „*rozpětí příplatku za vedení činí pro:*

- a) ředitele bezpečnostního sboru*

10 000 až 14 000 Kč,

⁵⁶ § 45 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?rem=sluzebni%20poměr>. [citováno 2024.03.03].

⁵⁷ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.851-852. ISBN 978-80-7554-399-8

b) vedoucího příslušníka 1. řídicí úrovně

4 000 až 10 000 Kč,

c) vedoucího příslušníka 2. řídicí úrovně

2 500 až 7 000 Kč,

d) vedoucího příslušníka 3. řídicí úrovně

1 500 až 4 000 Kč,

e) vedoucího příslušníka 4. řídicí úrovně

1 000 až 2 000 Kč.⁵⁸

Vedoucí příslušník tedy hraje klíčovou roli v úspěchu týmu a jeho pravomoci jsou zásadní pro efektivní vedení a dosahování cílů. Je důležité, aby vedoucí rozvíjel nejen technické a odborné dovednosti, ale také dovednosti v oblasti komunikace, řešení konfliktů, motivace a leadershipu.

5.3 Služební funkcionář

Služební funkcionář je nadřízený vedoucímu příslušníkovi, který vedle kázeňské pravomoci má i pravomoc personální, kterou vedoucí příslušník nedisponuje. Jasným příkladem tohoto rozdílu je to, že služební poměr vzniká rozhodnutím služebního funkcionáře. Ustanovení § 2 zákona o služebním poměru, řeší, kdo má pravomoc jednat a rozhodovat ve věcech služebního poměru a detailně uvádí kdo a z jakého titulu je považován za služebního funkcionáře.

Jestliže vedoucí příslušník je oprávněn dávat podřízeným příslušníkům rozkazy k výkonu služby, a to příslušníkům podřízeným na základě služebního předpisu, je potom důležité uvést, že k vydání takového služebního předpisu je oprávněn právě služební funkcionář. S tím je spojená povinnost služebního funkcionáře,

⁵⁸ § 118 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?rem=sluzebni%20poměr>. [citováno 2024.03.03].

kdy je povinen „zajistit vedení přehledu platných služebních předpisů a tento přehled průběžně aktualizovat.“⁵⁹

V obecných ustanoveních, konkrétně v § 86 odst. 2, je uvedena další úloha služebního funkcionáře: „Za plnění úkolů bezpečnostního sboru v péči o bezpečnost a ochranu zdraví při výkonu služby odpovídají služební funkcionáři.“⁶⁰

Služební funkcionář, stojící v rámci hierarchie bezpečnostních sborů na významném místě, je pověřen širokou škálou úkolů a odpovědností. Jeho role je mnohotvárná a vyžaduje komplexní soubor dovedností, které zahrnují nejen hluboké právní znalosti, ale také vysokou míru osobní integrity, schopnost kvalitního vedení, koordinace a efektivní komunikaci.

5.4 Systemizace

Je klíčové, aby veškeré instituce, a to zejména ty bezpečnostní, fungovaly co nejefektivněji a nejtransparentněji. Jedním z nástrojů, jak toho dosáhnout, je pečlivé plánování a organizace, což se týká i stanovení počtu lidí, kteří v těchto institucích pracují, a prostředků, které jsou jim na práci vyčleněny. Zde se dostáváme k pojmu systemizace,⁶¹ který v podstatě určuje, kolik lidí a jakých zdrojů potřebuje konkrétní bezpečnostní sbor ke svému chodu. Jak se taková systemizace připravuje, kdo se na tom podílí a jaký je proces jejího schvalování, to všechno nám stanoví § 4 zákona o služebním poměru. Představuje základní pravidla a postupy, kterými se bezpečnostní sbory řídí při plánování své personální a materiální kapacity, což je základ pro jejich efektivní a účinné fungování.

⁵⁹ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.56-60. ISBN 978-80-7554-399-8

⁶⁰ § 86 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?rem=sluzebni%20funkcionar%20> [citováno 2024.03.03].

⁶¹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru.* Jihlava: ANAG, 2009. s. 239-240. ISBN 978-80-7263-541-2

Jak již bylo okrajově uvedeno, během procesu systematizace je stanoven celkový počet služebních míst všech příslušníků společně s celkovým objemem prostředků na služební příjmy příslušníků, kdy je toto stanoveno státním rozpočtem na příslušný rok. Systemizaci jako návrh připravuje ředitel bezpečnostního sboru ve spolupráci se svým nadřízeným. Poté nadřízený ředitele předloží návrh systemizace na příslušný kalendářní rok ke schválení vládě. Ředitel bezpečnostního sboru také připravuje výše zmíněnou organizační strukturu bezpečnostního sboru, kterou po přípravě návrhu schvaluje nadřízený ředitel bezpečnostního sboru, a to v souladu s vládou schválenou systemizací. V případě zpravodajské služby organizační strukturu schvaluje ředitel zpravodajské služby.⁶²

5.5 Služební hodnosti

V procesu profesního růstu a rozvoje kariéry v rámci bezpečnostních sborů je klíčovým momentem jmenování do příslušné služební hodnosti. Tento významný krok v kariéře každého jednotlivce je podmíněn splněním několika základních kritérií, mezi které patří dosažení stanoveného stupně vzdělání a zároveň splnění minimální doby, po kterou služební poměr trval. Tímto způsobem je zajištěno, že každý, kdo aspiruje na vyšší pozici, má nejen potřebné teoretické vzdělání, ale i praktické zkušenosti získané během služby.⁶³

Dalším důležitým faktorem, který umožňuje flexibilitu a uznání dosavadního profesního vývoje, je možnost započtení předchozí praxe ve služebním nebo pracovním poměru. Tato praxe může být získána jak v rámci služebního poměru, tak i mimo něj, což umožňuje jednotlivcům přenášet a využívat své zkušenosti z různých oblastí. V procesu započítávání praxe se užije ustanovení § 224 odst. 1 až 3 a odst. 5 zákon a o služebním poměru.⁶⁴ S jmenováním do konkrétní služební hodnosti je úzce spojena i tarifní třída, jež reflektuje náročnost vykonávané

⁶² TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.53-56. ISBN 978-80-7554-399-8

⁶³ Komentář k §7 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.63-68. ISBN 978-80-7554-399-8

⁶⁴ § 7 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_1816. [citováno 2024.02.16].

činnosti. Tarifní třídy jsou detailně vymezeny v příloze č. 1 zákona o služebním poměru.

Při vstupu do služby je obvyklé, že nově přijatý příslušník začíná na pozicích s nejnižší služební hodností, jako je referent, pokud jsou takové pozice ve struktuře daného bezpečnostního sboru v rámci systematizace k dispozici. Pro tyto pozice postačuje střední vzdělání nebo střední vzdělání s výučním listem, pro vrchního referenta až inspektora, se vyžaduje alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou. V rámci vrchního inspektora je třeba střední s maturitní zkouškou nebo vyšší odborné. Pro služební hodnost komisař je pak potřeba vyšší odborné vzdělání nebo dokonce vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu. Při služební hodnosti vrchní komisař je vyžadováno vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu. Na samém vrcholu kariérního žebříčku, u služebních hodností jako rada, vrchní rada a vrchní státní rada, je potřeba vysokoškolského vzdělání v magisterském studijním programu.⁶⁵

Ředitel bezpečnostního sboru může služebním předpisem stanovit vyšší stupeň vzdělání pro služební místo než ten, který je stanoven pro služební hodnost, vyžadují-li to služební činnosti vykonávané na takovém služebním místě.⁶⁶

Výjimky z pravidla počátečního jmenování do nejnižších hodností jsou možné v případě, že kandidát splnil podmínky výběrového řízení specifikované v § 22 odst. 5 zákona o služebním poměru, nebo pokud se jedná o bývalého příslušníka, který již v minulosti prokázal svou kvalifikaci a byl zařazen do vyšší služební hodnosti.

Každá služební hodnost je navíc spojena s hodnostním označením, které odráží dlouholetou tradici a hierarchii v rámci bezpečnostních sborů, viz další kapitola.

⁶⁵ § 7 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_1816. [citováno 2024.02.16].

⁶⁶ § 7 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_1816. [citováno 2024.02.16].

5.6 Hodnostní označení

Dle § 8 zákona o služebním poměru náleží hodnostní označení příslušníkovi ve služební hodnosti. Hodnostní označení, o kterých se v § 8 hovoří, mají za úkol odrazit postavení a odpovědnost jednotlivých příslušníků ve struktuře bezpečnostních sborů. Zajímavostí je, že i přes jmenování do určité služební hodnosti, může příslušník používat hodnostní označení, které se od názvu jeho služební hodnosti výrazně liší. V některých případech jsou pro jednu a tu samou služební hodnost stanovena dokonce dvě různá hodnostní označení. Vyšší z těchto označení pak patří vedoucímu příslušníkovi.⁶⁷

Jmenování do hodnosti brigádní generál, generálmajor nebo generálporučík může provést prezident republiky. Ten má možnost, na návrh vlády, jmenovat ředitele bezpečnostního sboru, jeho náměstka nebo vedoucího organizační části bezpečnostního sboru do uvedených služebních hodností.⁶⁸

Vzory hodnostního označení příslušníků bezpečnostních sborů pak stanoví nařízením vláda.⁶⁹

⁶⁷ § 8 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2221. [citováno 2024.02.16].

⁶⁸ § 8 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2221. [citováno 2024.02.16].

⁶⁹ Jedná se o nařízení vlády č. 89/2015 Sb., *Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 508/2004 Sb., kterým se stanoví vzory hodnostního označení příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.*

6 Změny ve služebním poměru

V komplexním a dynamickém světě pracovních vztahů je důležité si uvědomit, že zákon o služebním poměru nejenže uznává, ale v mnoha případech dokonce očekává určité proměny, které mohou nastat v průběhu služebního poměru. Tyto proměny nejsou náhodné či nepředvídatelné, spíše jsou reflektováním realit moderního pracovního prostředí, které vyžaduje flexibilitu a adaptabilitu jak ze strany zaměstnance, tak zaměstnavatele. Služební poměr, jako specifická forma zaměstnaneckého vztahu, je koncipován tak, aby byl dostatečně robustný a odolný vůči drobným i významnějším změnám, aniž by byla ohrožena jeho základní podstata či existenční základy. Tyto změny mohou zahrnovat široké spektrum aspektů, od změny služebního místa, přes úpravy v rozvrhu služby, až po změny služební hodnosti nebo služebního příjmu. Důležité je, že ačkoliv se mění určité parametry služebního poměru, jeho základní struktura a podmínky zůstávají nedotčeny. V tomto kontextu je klíčové chápat, že změny služebního poměru nejsou vnímány jako překážky či nežádoucí události, ale spíše jako nezbytné úpravy, které umožňují služební poměr udržet v souladu s aktuálními potřebami a požadavky. Je to proces, který umožňuje dynamickou adaptaci na měnící se podmínky, ať už se jedná o proměny v rámci bezpečnostního sboru, nebo o změny v osobních nebo profesních potřebách příslušníka. Při pohledu na vztah mezi příslušníkem a bezpečnostním sborem z právního hlediska, je tato adaptabilita služebního poměru vyjádřena především úpravou práv a povinností. Tyto úpravy se netýkají pouze formálních aspektů služebního vztahu, ale mohou mít významný dopad i na praktické vykonávání služby. V širším smyslu slova, například změna služebního místa může ovlivnit denní rutinu příslušníka, zatímco úprava služebního příjmu má přímý vliv na jeho finanční situaci. V užším smyslu slova zákon o služebním poměru podrobněji specifikuje změny v rámci služebního poměru, a to: Převedení na jiné služební místo, zařazení do zálohy, jmenování na služební místo, převelení, vyslání na služební cestu, vyslání na studijní pobyt, zastupování na jiném služebním místě, zproštění výkonu služby.⁷⁰

⁷⁰ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.293-294. ISBN 978-80-7263-541-2

6.1 Převedení na jiné služební místo

Převedení příslušníka na jiné služební místo existuje ve třech druzích, kdy prvním je převedení na jiné služební místo ve stejné služební hodnosti, poté převedení na jiné služební místo v jiné služební hodnosti a na konec převedení na jiné služební místo ve zvláštních případech.⁷¹

6.1.1 Ve stejné služební hodnosti

Příslušník může být z dosavadního služebního místa odvolán ze tří důvodů.⁷² Prvním z hlavních důvodů pro takové rozhodnutí může být nutnost reagovat na organizační změny v rámci dané instituce. Tyto změny mohou být vyvolány potřebou optimalizace pracovních procesů, změnou strategického zaměření organizace nebo dokonce legislativními změnami, které ovlivňují strukturu a fungování dané instituce. Konkrétně tedy, bylo-li jeho dosavadní místo v rámci organizačních změn zrušeno. Druhým důvodem pro převedení může být ztráta osvědčení pro práci s utajovanými informacemi. Pokud příslušník z jakéhokoli důvodu tuto schopnost ztratí, je nezbytné, aby byl převeden na jiné služební místo, kde již nebude pracovat s materiály citlivé povahy. Jestliže příslušník pozbyl zdravotní či fyzickou způsobilost je třetím důvodem. Některé pozice vyžadují vysokou míru fyzické kondice a zdravotní způsobilosti. Pokud příslušník tyto požadavky již nespĺňuje, je v zájmu jak jeho vlastního, tak i bezpečnosti a efektivity služby, aby byl převeden na pozici, která těmto omezením nebude podléhat.

Speciální důvody pro odvolání a následné převedení zahrnují také situace, kdy to vyžaduje důležitý zájem služby. To může být případ u příslušníka působícího v roli agenta či plnícího úkoly při předstíraném převodu, člena zásahových jednotek, nebo příslušníka vykonávajícího úkoly při zvláštní ochraně svědka.⁷³

⁷¹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.158-161. ISBN 978-80-7263-541-2

⁷² § 25 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2830. [citováno 2024.02.17].

⁷³ § 25 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2830. [citováno 2024.02.17].

Také těhotná příslušnice, příslušnice do konce devátého měsíce po porodu nebo příslušnice, která kojí, může být odvolána ze svého současného služebního místa, pokud to vyžaduje její bezpečnost a ochrana zdraví při výkonu služby a pokud se nepodaří odstranit rizika spojená s výkonem její služby.⁷⁴

Převedení na jiné služební místo může být také iniciativou samotného příslušníka, který má možnost požádat o převedení z osobních nebo profesních důvodů. Tato možnost dává příslušníkům flexibilitu a umožňuje jim lépe sladit osobní život s profesní kariérou. Je poté ustanoven na služební místo, pro které je stanovena stejná služební hodnost, což znamená, že příslušník nepřichází o své dosavadní postavení a výhody s ním spojené. Nicméně, může dojít i k změně místa služebního působiště.

Příslušnice, která byla odvolána ze svého služebního místa v souladu s § 25 odst. 3 zákona o služebním poměru, je přeřazena na jiné, pro ni vhodné služební místo, na kterém je zachována stejná služební hodnost.⁷⁵

6.1.2 V jiné služební hodnosti

Příslušník je převeden ze svého stávajícího služebního místa a ustanoven na nové služební místo, pro které je určena vyšší služební hodnost, pokud se ve výběrovém řízení umístil na prvním místě z hlediska vhodnosti pro dané služební místo, nebo jako následující v pořadí vhodnosti, a má být ustanoven na služební místo dle § 23 odst. 2 zákona o služebním poměru.⁷⁶ Příslušníka je také možné odvolat z jeho současného služebního místa a přidělit ho na jiné služební místo s nižší služební hodností, pokud o to sám požádá.⁷⁷

⁷⁴ § 25 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2830. [citováno 2024.02.17].

⁷⁵ § 25 odst. 3 ve spojení s § 85 odst. 3 zákona o služebním poměru, jenž upravuje zvláštní podmínky výkonu služby příslušníků pečujících o dítě. U nich je změna působiště přípustná, stejně jako u těhotné příslušnice, pouze s jejich souhlasem.

⁷⁶ § 26 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2830. [citováno 2024.02.17].

⁷⁷ § 26 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné

Příslušníka je možné na jeho vlastní žádost odvolat z jeho současného služebního místa, pro které je určena služební hodnost referent, vrchní referent, asistent nebo vrchní asistent, na jiné služební místo, jež má o stupeň vyšší služební hodnost, pokud vyhovuje požadované úrovni vzdělání, oboru nebo specializaci ve vzdělání, které jsou vyžadovány pro nové služební místo. Naopak, při neuspokojivých výsledcích ve výkonu služby podle závěru služebního hodnocení může dojít k převedení na jiné služební místo pro které je určena o jeden stupeň nižší služební hodnost. Toto uspořádání umožňuje flexibilní reakci na vývoj kariéry jednotlivých příslušníků a zajišťuje, že na klíčových pozicích jsou vždy lidé s nejvyšší možnou kvalifikací a motivací.⁷⁸ Vyžaduje-li to důležitý zájem služby, je možné ze stávajícího služebního místa odvolat příslušníka zpravodajské služby a ustanovit ho na jiné služební místo, na místo, pro které je určena vyšší služební hodnost.⁷⁹

6.1.3 Ve zvláštních případech

Zvláštní případy, jako je skončení funkčního období nebo odvolání ředitele bezpečnostního sboru, mohou rovněž vést k převedení na jiné služební místo, přičemž se zde může jednat o pozici ve stejné služební hodnosti, nebo v případě že o to příslušník požádá, o stupeň nižší služební hodnosti. A to na stejném místě služebního pracoviště, nebo pokud o to příslušník požádá, i v jiném místě služebního pracoviště.⁸⁰

Celkově proces převedení na jiné služební místo představuje klíčový nástroj pro řízení lidských zdrojů v rámci bezpečnostních sborů. Umožňuje efektivně reagovat

z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2830. [citováno 2024.02.17].

⁷⁸ § 26 odst. 3 a odst. 4 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2830. [citováno 2024.02.17].

⁷⁹ § 26 odst. 5 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2830. [citováno 2024.02.17].

⁸⁰ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.138. ISBN 978-80-7554-399-8

na měnící se potřeby organizace i jednotlivců, a tím podporuje optimální fungování v širokém spektru situací.

6.2 Zařazení do zálohy

institut záloh představuje důležité organizační opatření. Toto opatření se uplatňuje v situacích, kdy příslušník z určitých zákonných důvodů nemůže pokračovat ve výkonu své činnosti na původním služebním místě. Tyto důvody mohou být různorodé, ať už jde o zdravotní stav, osobní důvody, nebo třeba změnu v organizační struktuře bezpečnostního sboru. Významným právním předpisem, který celý tento proces upravuje, je zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, konkrétně ustanovení § 28 odst. 1 určuje pět druhů záloh: činnou, pro studující, zvláštní, pro přechodně nezařazené a neplacenou. Každý z těchto druhů záloh pak odpovídá specifickým situacím a potřebám, které mohou v kariéře příslušníka nastat. Například záloha pro studující umožňuje příslušníkům věnovat se vzdělávání bez ztráty svého postavení v bezpečnostním sboru, zatímco zvláštní záloha může být využita v případě, kdy je potřeba reagovat na mimořádné osobní okolnosti příslušníka. Pojem zálohy se tak stává klíčovým prvkem v kariérním řádu příslušníků bezpečnostních sborů. Proces odvolání z aktuálního služebního místa a následné zařazení do zálohy umožňuje organizaci flexibilně reagovat na měnící se podmínky a potřeby. Toto zařazení do zálohy pak příslušníkům umožňuje, aby zůstali mimo systém služebních míst, aniž by byli ze služby úplně vyřazeni. Tím se zároveň otevírá prostor pro další možnosti profesního růstu a rozvoje v rámci bezpečnostního sboru.

Celkově lze konstatovat, že institut záloh představuje důležitý mechanismus, který umožňuje bezpečnostním sborům efektivně reagovat na dynamické změny a zároveň nabízí příslušníkům flexibilitu a podporu v různých fázích v jejich profesním životě. Tato flexibilita a podpora jsou zásadní pro udržení motivace a profesního růstu, což přispívá k celkové efektivnosti a stabilitě bezpečnostních sborů.

6.2.1 Záloha činná

Zařazení do činné zálohy přichází v okamžiku, kdy příslušník bezpečnostního sboru již není vázán svým původním služebním místem, ale jeho zkušenosti a schopnosti jsou nadále využívány pro potřeby státu. Je tedy vyslán k výkonu služby u jiné organizační složky státu, přes práci pro fyzické nebo právnické osoby, až po plnění úkolů v zahraničí. Tyto úkoly nejsou libovolné, vyplývají z mezinárodních smluv nebo předpisů Evropské unie, což podtrhuje jejich význam a důležitost.⁸¹

Během doby, kdy je příslušník zařazen v činné záloze, jeho služební příjem zůstává zachován na úrovni odpovídající jeho průměrnému služebnímu příjmu ze služebního místa, z kterého byl vyslán, což znamená, že příslušník nepřichází o finanční zabezpečení, které měl před zařazením do činné zálohy. To v případě, že mu není přiznána odměna od subjektů, pro které vykonává úkoly. Pokud by však tato odměna byla nižší než jeho průměrný služební příjem, má příslušník právo na dorovnání služebního příjmu. Na druhou stranu, maximální výše odměny není nijak omezena, takže může výrazně překročit průměrný služební příjem příslušníka.⁸²

Příslušník v záloze činné, který je poslán k výkonu služby v zahraničí, má právo na služební příjem odpovídající jeho výkonu během služby v záloze činné, v případě, že nedostává odměnu stanovenou mezinárodní smlouvou nebo právním předpisem vydaným na jejím základě. Pokud je tato odměna nižší než jeho služební příjem, má právo na doplatek až do výše služebního příjmu. Příslušník v záloze činné, který je poslán jako národní expert k výkonu služby u institucí Evropské unie, má právo na služební příjem odpovídající jeho výkonu během služby v této záloze.⁸³

⁸¹ § 29 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_2830. [citováno 2024.02.17].

⁸² TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.157-159. ISBN 978-80-7554-399-8

⁸³ V odstavci uvedené nároky upravuje § 124 odst. 2,10,11 zákona o služebním poměru.

Příslušník, u kterého proběhlo vynětí ze zálohy pro studující, zvláštní, činné nebo neplacené, do níž byl zařazen dle § 33 písm. a) zákona o služebním poměru, musí být ustanoven na služební místo u které je stanovena stejná služební hodnota jako u služebního místa, na kterém byl ustanoven před zařazením do této zálohy.⁸⁴

Dále může být příslušník, který byl zařazen do zálohy zvláštní, ustanoven i na služební místo s nižší služební hodnotou, v případě, že o to sám požádá.⁸⁵

Toto uspořádání představuje komplexní systém, který zohledňuje jak potřeby státu a jeho institucí, tak i zájmy a finanční bezpečnost příslušníků bezpečnostních sborů. Zároveň podporuje flexibilitu a mobilnost práce v rámci bezpečnostních struktur, a přispívá k efektivnějšímu využití lidských zdrojů v oblasti bezpečnosti a obrany.

6.2.2 Záloha pro studující

Ve společnosti, kde vzdělání představuje klíčový kámen kariérního postupu a osobního rozvoje, je podpora studujících příslušníků nezbytná. Účelem zálohy pro studující je podpořit vzdělání především těch osob, kterým bylo uděleno studijní volno pro formu denního studia, a to na základě § 73 odst. 1 zákona o služebním poměru. V rámci legislativy byl proto zaveden mechanismus, jehož smyslem je poskytovat zálohu pro ty, kteří se rozhodnou věnovat se studiu během své služby. Proto se do zálohy pro studující zařadí příslušník, který splňuje výše uvedené a jehož studium je delší než 12 měsíců.⁸⁶

Studium, které si příslušníci mohou vybrat, není omezeno pouze na jednu úroveň nebo typ vzdělávací instituce. Zahrnuje široké spektrum možností od středních škol, přes vyšší odborné školy, až po vysoké školy. Klíčovým kritériem pro výběr

⁸⁴ § 34 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.17].

⁸⁵ § 34 odst. 4 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.17].

⁸⁶ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.159-160. ISBN 978-80-7554-399-8

studijního programu je jeho relevance, přínos a nezbytnost pro výkon služby, kterou příslušník vykonává. Tím je zajištěno, že získané vzdělání bude nejen prospěšné pro osobní rozvoj příslušníka, ale také přínosné pro organizaci, ve které službu vykonává.⁸⁷

Příslušníci, kteří jsou zařazeni do zálohy pro studující podle § 124 odst. 3 zákona o služebním poměru, získávají během svého studia část služebního příjmu, která je stanovena ve výši odpovídající 80 % jejich průměrného služebního příjmu. Tato finanční náhrada je důležitým prvkem, který umožňuje příslušníkům soustředit se na studium bez obav z finančního zabezpečení.⁸⁸

Příslušník, u kterého proběhlo vynětí ze zálohy pro studující, zvláštní, činné nebo neplacené, do níž byl zařazen dle § 33 písm. a) zákona o služebním poměru, musí být ustanoven na služební místo u které je stanovena stejná služební hodnota jako u služebního místa, na kterém byl ustanoven před zařazením do této zálohy.⁸⁹

Také může být příslušník, který byl zařazen do zálohy pro studující, ustanoven i na služební místo s nižší služební hodnotou, v případě, že o to sám požádá.⁹⁰

Dosažení akademického cíle a ukončení studia je důležitým milníkem v životě každého studenta. Pro příslušníky zařazené v záloze pro studující má tento okamžik zvláštní význam. S ukončením studia dojde k jejich vynětí ze zálohy a jsou ustanoveni na služební místo, které odpovídá jejich původní hodnotě před zařazením do zálohy. Toto opatření zajišťuje, že příslušníci nebudou po dokončení

⁸⁷ § 73 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_15454. [citováno 2024.02.17].

⁸⁸ § 124 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_28896. [citováno 2024.02.17].

⁸⁹ § 34 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.17].

⁹⁰ § 34 odst. 4 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.17].

studia penalizování snížením hodnoty nebo postavení. Naopak, jsou motivováni k dalšímu profesnímu růstu a uplatnění získaných znalostí a dovedností v praxi.

Tento systém zálohy pro studující tedy představuje podporu pro ty, kteří se rozhodnou investovat do svého vzdělání a zároveň si přejí pokračovat ve své službě. Skrze tuto podporu je možné dosáhnout vyváženosti mezi profesním a akademickým životem, což v konečném důsledku přináší prospěch jak jednotlivci, tak celé organizaci.

6.2.3 Záloha zvláštní

V rámci fungování zpravodajských služeb existuje specifický mechanismus, jenž umožňuje zařazení jejich příslušníků do takzvané zálohy zvláštní. Tento postup je značně ojedinělý a uplatňuje se pouze v rámci zpravodajských služeb v případech, kdy to vyžaduje důležitý zájem služby.⁹¹

Důležitý zájem služby je však terminus technicus, který není v právních předpisech striktně definován. Jeho výklad a aplikace jsou proto ponechány na posouzení služebních funkcionářů, kteří musí na základě svého odborného úsudku a zkušeností rozhodnout, zda konkrétní situace odpovídá kritériím pro aktivaci tohoto specifického postupu. To znamená, že rozhodnutí o zařazení do zálohy zvláštní nespočívá v mechanickém uplatňování pevně stanovených pravidel, ale vyžaduje hluboké pochopení kontextu a potřeb zpravodajské služby.

Příslušníci zpravodajských služeb, kteří jsou zařazení do zálohy zvláštní, nejsou zbaveni svých běžných povinností. Vzhledem k tomu, že se jedná o vysoce kvalifikovanou práci, je těmto osobám vyplácen služební příjem, jehož výše je odvozena právě od povahy a rozsahu činností, které v rámci zálohy zvláštní vykonávají.⁹² Tento přístup zajišťuje, že motivace k efektivnímu plnění svěřených

⁹¹ § 31 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.17].

⁹² TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.161. ISBN 978-80-7554-399-8

úkolů zůstává na vysoké úrovni, a zároveň reflektuje významnou roli, kterou příslušníci v záloze zvláštní zastávají.⁹³

Příslušník, u kterého proběhlo vynětí ze zálohy pro studující, zvláštní, činné nebo neplacené, do níž byl zařazen dle § 33 písm. a) zákona o služebním poměru, musí být ustanoven na služební místo u kterého je stanovena stejná služební hodnota jako u služebního místa, na kterém byl ustanoven před zařazením do této zálohy.⁹⁴

Zároveň ale může být příslušník, který byl zařazen do zálohy zvláštní, ustanoven i na služební místo s nižší služební hodnotou, v případě, že o to sám požádá.⁹⁵

Takto strukturovaný systém zařazení do zálohy zvláštní představuje pro zpravodajské služby důležitý nástroj, jenž umožňuje flexibilní reakci na měnící se bezpečnostní situaci a zajišťuje, že k dispozici jsou vždy kvalifikované síly připravené efektivně čelit výzvám, které před ně jsou postaveny. V konečném důsledku je tento mechanismus klíčový pro udržení vysoké úrovně národní bezpečnosti a ochrany zájmů státu.

6.2.4 Záloha pro přechodně nezařazené

V průběhu služebního poměru může nastat situace, kdy se příslušníkům bezpečnostních sborů změní status kvůli různým okolnostem. Tento přechodný stav, ve kterém se příslušníci nacházejí, je označován jako záloha pro přechodně nezařazené. Je to jakýsi bezpečnostní mechanismus, který slouží k ochraně zaměstnanců v nestandardních situacích, kdy nemohou pokračovat ve své dosavadní pozici, ale zároveň pro ně instituce hledá nové uplatnění.⁹⁶

⁹³ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.289-290. ISBN 978-80-7263-541-2.

⁹⁴ § 34 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

⁹⁵ § 34 odst. 4 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

⁹⁶ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.286-288. ISBN 978-80-7263-541-2.

Jednou z hlavních příčin, proč se příslušník může ocitnout v této záloze, jsou organizační změny, které vedou ke zrušení jeho dosavadního služebního místa. Instituce se neustále vyvíjejí a adaptují na nové požadavky a výzvy, což může mít za následek restrukturalizaci a optimalizaci pracovních pozic. V takovém případě se může stát, že některé pozice již nejsou potřebné, a příslušníci, kteří je zastávali, musí být přeřazeni.⁹⁷

Dalším důvodem pro zařazení do této zálohy je zánik platnosti osvědčení, které je nezbytné pro vykonávání služby, jež vyžaduje styk s utajovanými informacemi. V bezpečnostně citlivých pozicích je nezbytné, aby měli příslušníci platné osvědčení, které potvrzuje jejich oprávnění k přístupu k utajovaným informacím.⁹⁸

Výjimkou nejsou ani situace, kdy příslušník byl vyňat z ostatních typů záloh, jako jsou zálohy činné, pro studující, zvláštní nebo neplacené, z různých důvodů, které mohou být spojeny jak s osobními, tak s profesními změnami v jeho životě a nelze jej ustanovit na jiné služební místo.⁹⁹

Ztráta zdravotní, fyzické nebo osobnostní způsobilosti, která je nezbytná pro výkon na dosavadním služebním místě, také představuje validní důvod pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené. Zdraví a bezpečnost příslušníků je prioritou, a pokud již nejsou schopni plnit své povinnosti na své pozici, nemohou na této pozici setrvávat a zároveň nelze jej ustanovit na jiné služební místo.¹⁰⁰

V některých případech může být příslušník do této zálohy zařazen i v důsledku odvolání z dosavadního služebního místa dle § 26 odst. 4, pokud pro něj nelze najít jiné vhodné místo, pro které je stanovena nižší služební hodnota. Tato situace může být pro příslušníka značně stresující, neboť se ocitá v nejistotě ohledně své

⁹⁷ § 32 odst. 1 písm. a) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

⁹⁸ Dle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

⁹⁹ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.161-164. ISBN 978-80-7554-399-8

¹⁰⁰ § 32 odst. 1 písm. d) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

profesionální budoucnosti. Maximálně tři měsíce je doba, po kterou příslušník může setrvat v tomto typu zálohy.¹⁰¹

Zvláštní kategorií jsou těhotné příslušnice, příslušnice do konce devátého měsíce po porodu a příslušnice, které kojí. Vzhledem k jejich specifické situaci a potřebě zajistit jejich bezpečnost a ochranu zdraví při výkonu služby, může být nezbytné zařadit je do zálohy pro přechodně nezařazené, pokud nelze odstranit rizika spojená s výkonem jejich služby a nelze je ustanovit na jiné vhodné služební místo.¹⁰²

Po návratu ze zálohy pro přechodně nezařazené musí být příslušník přidělen na pozici se stejnou služební hodností, kterou měl před zařazením do této zálohy. Pokud se během jednoho roku nepodaří najít odpovídající pozici s odpovídající služební hodností, pro kterou byl příslušník ustanoven před zařazením do této zálohy, může být příslušník ustanoven na služební místo s o jeden stupeň nižší hodností, než zastával předtím, a to i na jiném místě služebního působiště.¹⁰³

Příslušník může po vynětí ze zálohy pro přechodně nezařazené, která trvala méně než jeden rok, být znovu ustanoven i na služební místo s nižší služební hodností, v případě, že o to sám požádá.¹⁰⁴

Všechny tyto případy ukazují na složitost a dynamiku pracovního prostředí v institucích, kde se služební poměr na dobu neurčitou uplatňuje. Záloha pro přechodně nezařazené představuje důležitý nástroj pro zajištění flexibility a ochrany zaměstnanců v obdobích přechodu a nejistoty.

¹⁰¹ § 32 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

¹⁰² TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.162. ISBN 978-80-7554-399-8

¹⁰³ § 34 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

¹⁰⁴ § 34 odst. 4 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

6.2.5 Záloha neplacená

Dalším a posledním typem zálohy je záloha neplacená, tento proces začíná v momentě, kdy je příslušníkovi, bez ohledu na jeho pohlaví, udělena rodičovská dovolená. Tento krok je zásadní nejen pro rodinu, která se chystá přivítat nového člena, nebo se již o něj stará, ale také pro samotného příslušníka, jehož pracovní pozice a povinnosti procházejí významnou transformací. Zařazení do zálohy neplacené je realizováno právě v den, kdy je udělena rodičovská dovolená a jeho trvání je přímo úměrné délce udělené rodičovské dovolené. Jedná se o dobu, kdy příslušník, i přes to, že není aktivně zapojen do svého běžného pracovního procesu a nevykonává své služební úkoly, zůstává v určitém smyslu součástí své organizace. Nicméně, za tuto dobu mu není vyplácen služební příjem, což odráží fakt, že neplní své běžné pracovní povinnosti.¹⁰⁵

Podobná situace nastává i v případě, kdy je příslušníkovi uděleno služební volno bez nároku na poskytování služebního příjmu na dobu delší než jeden měsíc. Tato možnost představuje další formu podpory a flexibility pro příslušníky, která jim umožňuje věnovat se osobním záležitostem či rodinným povinnostem, aniž by to mělo bezprostřední dopad na jejich profesionální kariéru.¹⁰⁶

Společně s ustanovením § 34 zákona o služebním poměru, je důležité zmínit, že příslušník, u kterého proběhlo vynětí ze zálohy pro studující, zvláštní, činné nebo neplacené, do níž byl zařazen dle § 33 písm. a) zákona o služebním poměru, musí být ustanoven na služební místo u kterého je stanovena stejná služební hodnota jako u služebního místa, na kterém byl ustanoven před zařazením do této zálohy.¹⁰⁷

Příslušník může po odvolání z neplacené zálohy, do které byl přiřazen podle paragrafu 33 písmeno b) zákona o služebním poměru, být ustanoven na pozici,

¹⁰⁵ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.285-286. ISBN 978-80-7263-541-2.

¹⁰⁶ TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.166-168. ISBN 978-80-7554-399-8

¹⁰⁷ § 34 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

na které je přípustná i nižší hodnota, pokud není možné je ustanovit na pozici s hodnotou odpovídající té, kterou měl před přiřazením do neplacené zálohy, a to i na jiném místě služebního působiště.¹⁰⁸

Zároveň ale může být příslušník, který byl zařazen do této zálohy dle § 33 písm. a) ustanoven i na služební místo s nižší služební hodnotou, v případě, že o to sám požádá.¹⁰⁹

Celý tento systém odráží důležitost a hodnotu, kterou společnost i jednotlivé instituce přikládají rodinnému životu a rodičovství. Nabízí prostor pro lepší vyvážení profesního a soukromého života, což je klíčové pro celkovou spokojenost a zdraví jedinců.

6.3 Jmenování do jiné služební hodnosti

Proces jmenování do vyšších služebních hodností je záležitostí, který vyžaduje nejen přesné dodržování zákona, ale také jasně stanovených pravidel a postupů. Tato zásada je základem pro udržení řádu a spravedlnosti v rámci služebního poměru, což je důležité pro fungování jakékoliv instituce či organizace.

Na počátku tohoto procesu stojí základní podmínka, že vyšší služební hodnota může být udělena pouze tehdy, pokud je příslušník ustanoven na služební místo, pro které je tato hodnota předem určena. Tato praxe zajišťuje, že jmenování do vyšších pozic není pouze otázkou osobních preferencí či momentálních potřeb, ale výsledkem systematického hodnocení a uznání kvalifikace, zkušeností a výkonu daného příslušníka.¹¹⁰

¹⁰⁸ § 34 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

¹⁰⁹ § 34 odst. 4 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_8559. [citováno 2024.02.20].

¹¹⁰ § 35 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.22].

V praxi se setkáváme s několika situacemi, ve kterých může dojít k jmenování do vyšší služební hodnosti. Jednou z nich je situace, kdy je příslušník na základě výběrového řízení podle § 23 odst. 2 zákona o služebním poměru ustanoven na služební místo, pro které je stanovena vyšší služební hodnost. Další situací, kdy může dojít k jmenování do vyšší služební hodnosti dle § 26 odst. 3 zákona o služebním poměru, je případ, kdy je příslušník bez výběrového řízení ustanoven na služební místo, pro které je stanovena služební hodnost vrchní referent, asistent, vrchní asistent a inspektor. Tento postup je využíván v situacích, kdy jsou kvalifikace a zkušenosti příslušníka již známy a oceněny, což umožňuje jeho přímé jmenování. Jmenování do vyšší služební hodnosti může mít také přechodný charakter, což se stává v případech, kdy příslušník zastupuje na jiném služebním místě. V těchto situacích je mu služební hodnost propůjčena na dobu zastupování podle § 39 odst. 2 písm. b) zákona o služebním poměru. Tato praxe umožňuje určitou pružnost v rámci organizace, avšak zároveň zajišťuje, že po skončení doby zastupování dojde k navrácení do původní služební hodnosti.¹¹¹

Na druhou stranu, pokud je příslušník ustanoven na služební místo, pro které je stanovena nižší služební hodnost, je jmenován do této nižší hodnosti.¹¹² K tomu může dojít z několika důvodů, jako je například vlastní žádost o převedení na jiné služební místo,¹¹³ převedení na základě neuspokojivých výsledků ve výkonu služby atd.¹¹⁴ Jedná se také o situace, kdy byl příslušník ustanoven na služební místo po jeho vynětí ze zálohy pro přechodně nezařazené, ve které byl zařazen déle než jeden rok. Toto platí i v případě, kdy byl příslušník ustanoven na služební

¹¹¹ Komentář k § 35 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.171. ISBN 978-80-7554-399-8.

¹¹² § 35 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.22].

¹¹³ § 26 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.22].

¹¹⁴ § 26 odst. 4 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.22].

místo po jeho vynětí z neplacené zálohy, do které byl zařazen, protože mu bylo uděleno služební volno bez nároku na služební příjem na období delší než jeden měsíc podle § 33 písmeno b) zákona o služebním poměru. Dále, byl-li příslušník na vlastní žádost ustanoven na služební místo po vynětí ze zálohy pro přechodně nezařazené, jejíž doba trvání byla kratší než jeden rok. Taktéž ze zálohy činné, zálohy pro studující, nebo z neplacené zálohy, do které byl zařazen dle § 33 písmeno a) zákona o služebním poměru.¹¹⁵ Tyto situace odrážejí potřebu přizpůsobit služební postavení aktuálním okolnostem a výkonu příslušníka.

Celkově proces jmenování do vyšších a nižších služebních hodností představuje komplexní systém, který je založen na zásadách transparentnosti, spravedlnosti a uznání zásluh. Tento systém umožňuje, aby byly služební pozice obsazeny kompetentními a kvalifikovanými jedinci, kteří jsou schopni plnit své povinnosti s nejvyšší možnou mírou zodpovědnosti a odbornosti.

6.4 Převelení

V rámci bezpečnostního sboru, který je klíčovým pilířem ochrany a bezpečnosti státu, existují situace, kdy je nutné přizpůsobit rozložení sil a zdrojů aktuálním potřebám. Tato flexibilita je zásadní pro efektivní reakci na různé výzvy, které mohou mít vliv na bezpečnost občanů či státního území. V těchto okamžicích se může objevit potřeba přesunu jednotlivých příslušníků do nových specifických rolí, aby mohli lépe čelit vzniklým situacím.

Přesun neboli převelení příslušníka, není rozhodnutí branné na lehkou váhu. Je řízeno především důležitým zájmem služby,¹¹⁶ který může být motivován různými okolnostmi. Příslušníka tedy lze převelet k plnění úkolů spojených

¹¹⁵ Komentář k § 35 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.171. ISBN 978-80-7554-399-8

¹¹⁶ § 201 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_28896. [citováno 2024.02.22].

s pozicí, na kterou je ustanoven,¹¹⁷ a to do dočasně vytvořené skupiny příslušníků určené k vykonávání mimořádného úkolu.¹¹⁸

Na druhou stranu, existují situace, kdy je příslušník převelen k plnění úkolů, jež přímo nesouvisí s jeho běžným služebním místem. Tyto úkoly mohou být rozličné a zahrnovat široké spektrum činností v rámci bezpečnostního sboru. Délka takového převelení je omezena na dobu nejvýše 60 dnů, což odpovídá běžnému počtu dnů služby v kalendářním roce. Výjimkou jsou situace, kdy je stát, či jeho občané vystaveni krizové situaci.¹¹⁹ V takovém případě může být doba převelení prodloužena, aby bylo možné účinně reagovat na danou situaci, to také může znamenat, že příslušník bude vykonávat své úkoly v jiném místě, než je jeho obvyklé služební působiště.¹²⁰ Dalším důležitým bodem převelení je změna v hierarchii. Služební funkcionář totiž může rozhodnout, že příslušník může být během doby svého převelení podřízen jinému vedoucímu příslušníkovi.¹²¹

Celkově proces převelení vyžaduje od příslušníků vysokou míru profesionalismu, adaptability a oddanosti. Je to důkazem dynamické povahy bezpečnostních sil a jejich schopnosti rychle reagovat na měnící se potřeby a výzvy, které před ně staví společnost a okolní svět.

¹¹⁷ V rozsudku sp.zn. 36Ad 21/2013-44, vydaný dne 10.2.2015, je uvedeno že: „Soud konstatuje, že z žádného zákonného ustanovení výslovně nevyplývá povinnost služebního funkcionáře uvádět ve výroku rozhodnutí o převelení příslušníka přesný výčet úkolů, které má příslušník po dobu převelení vykonávat.“

¹¹⁸ § 36 odst. 1 písm. a) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.22].

¹¹⁹ § 2 písm. b) zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/49557/1/2>. [citováno 2024.02.22].

¹²⁰ § 36 odst. 1 písm. b) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.22].

¹²¹ § 36 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.22].

6.5 Služební cesta

Další z možností, jak zabezpečit flexibilitu, je delegování příslušníků na služební cesty. Služební cesty představují důležitý nástroj pro efektivní plnění úkolů, které vyžadují osobní přítomnost příslušníků mimo jejich běžné pracoviště.

Příslušník, jehož každodenní práce je svázána s konkrétním služebním místem, může být v určitých okamžicích pověřen úkoly, jejichž splnění vyžaduje fyzickou přítomnost v jiné lokalitě. Tato situace nastává, když povaha služebního úkolu neumožňuje jeho vykonání na dálku. V takových případech může být příslušník vyslán na služební cestu, což znamená, že dočasně opustí své obvyklé pracoviště a zamíří na jiné místo služebního působení k plnění služebních úkolů.¹²² Důležitým aspektem služebních cest je také otázka nadřízenosti. Během služební cesty může být příslušník podřízen jinému vedoucímu pracovníkovi, který je zodpovědný za koordinaci práce v cílové lokalitě.¹²³ Tato změna v hierarchii a dočasné přeřazení pod jiného vedoucího příslušníka je klíčová pro úspěšné plnění úkolů na služební cestě. Vedoucí pracovník na místě má obvykle lepší přehled o lokálních podmínkách a požadavcích, což mu umožňuje efektivně řídit práci příslušníků, kteří jsou na služební cestě. O tom může rozhodnout služební funkcionář na místě stávajícím. Dle § 171 písm. c) zákona o služebním poměru se řízení ve věcech služebního poměru nevztahuje na vyslání na služební cestu, nevzdává se tedy rozhodnutí ve věcech služebního poměru.¹²⁴ Příslušník má nárok na poskytování náhrady cestovních, ubytovacích, stravovacích a jiných nutných vedlejších výdajů, které mu vznikly v souvislosti se služební cestou.¹²⁵

¹²² § 37 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.25].

¹²³ § 37 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.22].

¹²⁴ Komentář k § 37 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.176-176. ISBN 978-80-7554-399-8

¹²⁵ § 136,137,138,139,140,141,142 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.22].

Služební funkcionář je povinen stanovit podmínky služební cesty, jako jsou místo a doba nástupu a ukončení služební cesty způsob dopravy, místo plnění služebních povinností.¹²⁶

Služební cesty a s nimi spojené dočasné změny v nadřízenosti tedy představují důležitý mechanismus, jak zajistit, že i mimo běžné pracoviště mohou být služební úkoly efektivně plněny. Tyto cesty umožňují organizaci flexibilně reagovat na měnící se požadavky a podmínky, zatímco zajišťují, že pracovní procesy zůstávají koordinované a v souladu s celkovými cíli organizace.

6.6 Studijní pobyt

V rámci neustálého rozvoje a zdokonalování pracovních schopností a dovedností je zásadní, aby každý příslušník, ať už se jedná o zaměstnance veřejné správy, vojáka, policistu, nebo jakéhokoliv jiného člena organizace, měl možnost se dále vzdělávat a získávat nové zkušenosti. V tomto duchu je možné rozhodnout o vyslání příslušníka na studijní pobyt. Tento pobyt může nabývat různých forem – od účasti na specializovaných školeních, přes absolvování různorodých kurzů, až po odborné stáže. Cílem je nabídnout příslušníkovi prostředí a příležitosti, které mu umožní rozšířit jeho dosavadní obzory, osvojit si nové dovednosti a získat cenné zkušenosti relevantní pro jeho další profesní působení.¹²⁷

Studijní pobyt nemusí být omezen pouze na místo, kde příslušník vykonává svou službu, ale může být organizován i v jiných lokalitách, a to jak na území jeho domovského státu, tak i v zahraničí. Tato geografická flexibilita umožňuje příslušníkovi získat mezinárodní zkušenosti a poznatky, což může být pro jeho další profesní růst velmi přínosné. V rámci studijního pobytu může dojít i k dočasné změně v hierarchii a organizačním uspořádání. Specificky, příslušník může být na dobu trvání studijního pobytu přiřazen pod jiného vedoucího, který bude

¹²⁶ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.195-196. ISBN 978-80-7263-541-2.

¹²⁷ § 38 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.23].

zodpovědný za jeho odborný růst a plnění stanovených úkolů v rámci studijního programu.¹²⁸

Příslušník je na studijní pobyt vyslán a doba strávená na studijním pobytu se počítá jako výkon služby. To se liší od studia, které příslušníkovi nebylo nařizováno, kdy se nejedná o studijní pobyt ale o služební volno k získání další odbornosti studiem, což je upraveno ustanovením § 72 zákona o služebním poměru. To znamená, že příslušník nemusí mít obavy, že by se jeho profesní kariéra zpomalila nebo že by přišel o své běžné příjmy. Naopak, studijní pobyt je vnímán jako investice do budoucnosti, jak osobní, tak i organizace, která tuto příležitost nabízí.¹²⁹

Stejně jako při vyslání na služební cestu, má příslušník vyslaný na studijní pobyt do jiného místa, než je jeho obvyklé pracoviště, právo na úhradu cestovních nákladů, a to za stejných podmínek a ve stejné výši jako při služební cestě.¹³⁰ Stejně jako služební cesta se vyslání na studijní pobyt nevztahuje na řízení ve věcech služebního poměru.¹³¹

Celkově lze říci, že možnost vyslání na studijní pobyt je cenným nástrojem pro rozvoj a zdokonalení pracovních dovedností a získávání nových zkušeností. Poskytuje příslušníkům jedinečnou příležitost rozšířit své profesní horizonty a přispět tak k lepšímu výkonu svých služebních povinností.

6.7 Zastupování na jiném služebním místě

V organizaci, kde hierarchie a přísné rozdělení rolí tvoří základní kameny fungování, se někdy setkáme s momenty, které vyžadují flexibilitu a adaptabilitu.

¹²⁸ § 38 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.23].

¹²⁹ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.236-237. ISBN 978-80-7263-541-2.

¹³⁰ § 148 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_25622. [citováno 2024.02.23].

¹³¹ § 171 písm. d) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_7867. [citováno 2024.02.23].

Jedním z takových momentů je situace, kdy se naskytne potřeba dočasně nahradit příslušníka na určitém služebním místě. Tento proces není ani zdaleka náhodný či ponechaný volnému uvážení, je pečlivě regulován pravidly, která zajišťují hladký chod a nepřetržitou kontinuitu práce. Může nastat situace, že příslušník, který zastává určité služební místo, se ocitne v situaci, kdy nemůže své povinnosti vykonávat. Důvody mohou být různé, od osobních přes zdravotní až po profesní. V takovém okamžiku je nutné najít řešení, jak jeho nepřítomnost překlenout bez toho, aby došlo k narušení běžného provozu. Zde přichází do hry možnost pověřit jiného příslušníka zastupováním na tomto služebním místě.¹³²

Zastupovat může příslušník na služebním místě pro které je stanovena buďto stejná nebo i vyšší služební hodnost. Zastupování může probíhat buď po dobu nepřítomnosti zastupovaného příslušníka, nebo v případě, že je potřeba překlenout dobu, po kterou trvá výběrové řízení.¹³³ Zastupování může probíhat i mimo běžné služební působišťe pověřeného příslušníka. A proto podle § 149 odst. 1 písm. d) zákona o služebním poměru má příslušník nárok na kompenzaci výdajů které mu vznikly v souvislosti se zastupováním na jiném místě, než je jeho původní místo služebního působišťe. Tyto ustanovení přináší větší flexibilitu a umožňují efektivně reagovat na potřeby organizace, i když to znamená přesun příslušníka do jiné lokality.¹³⁴

Během doby, kdy příslušník zastupuje na jiném služebním místě, dočasně přestává vykonávat své dosavadní služební úkoly. Tato skutečnost zdůrazňuje význam plného soustředění na nově přidělené úkoly a odpovědnosti. Navíc, pověřený příslušník má nárok na propůjčení služební hodnosti,

¹³² TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.272-273. ISBN 978-80-7263-541-2.

¹³³ § 39 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_12556. [citováno 2024.02.23].

¹³⁴ Komentář k § 39 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.178-179. ISBN 978-80-7554-399-8

kteřá odpovídá zastupovanému služebnímu místu,¹³⁵ přitom zastupující příslušník nemusí splňovat stupeň vzdělání, obor ani zaměření vzdělání, které je požadováno pro výkon služebního místa, na němž příslušník zastupuje. Toto pravidlo nejen uznává důležitost a náročnost dočasně převzatých povinností, ale také zajišťuje, že pověřený příslušník bude mít odpovídající autoritu a respekt v očích kolegů. Zároveň příslušník, který je určen k zastupování na jiném služebním místě, má dle § 124 odst. 1 zákon a o služebním poměru, právo na služební příjem ve výši, který by mu příslušel, pokud by na toto služební místo byl ustanoven.¹³⁶

Oproti vyslání na služební cestu nebo studijní pobyt je v ustanovení § 39 zákona o služebním poměru změna, a to ve smyslu řízení ve věcech služebního poměru, jelikož o pověření zastupováním se vydává rozhodnutí ve věcech služebního poměru.¹³⁷

V celém procesu zastupování se tak odráží důraz na kontinuitu, profesionalitu a zajištění, že klíčové pozice jsou vždy obsazeny kvalifikovanými osobami, i v případě dočasných nepřítomností. Tento systém pověřování a zastupování je nezbytný pro udržení efektivního a plynulého chodu každé dobře organizované instituce.

6.8 Zproštění výkonu služby

V některých okamžicích života se bezpečnostní sbor může setkat se situacemi, kdy se profesní cesty příslušníka ocitnou na rozcestí kvůli nečekaným událostem, které jsou za hranou zákona. V takových případech musí být příslušník dle § 40 zákona o služebním poměru zproštěn výkonu služby, a to po dobu, kdy je důvodně podezřelý ze spáchání trestného činu, kázeňského přestupku nebo jakéhokoli

¹³⁵ § 39 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_12556. [citováno 2024.02.23].

¹³⁶ Komentář k § 39 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.178-179. ISBN 978-80-7554-399-8

¹³⁷ § 181 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_25622. [citováno 2024.02.23].

jiného jednání, které vykazuje znaky přestupku, pokud by jeho setrvání ve výkonu služby ohrožovalo důležité zájmy služby¹³⁸ nebo průběh vyšetřování jeho činů.¹³⁹ To, že je příslušník zproštěn výkonu služby na dobu, po kterou trvá podezření. Je opatření, které není zaměřeno proti samotnému příslušníkovi, ale spíše slouží k ochraně základních principů a hodnot, na nichž je služba postavena. Je to krok, který zajišťuje, že důležité zájmy služby a integrita vyšetřování nebudou ohroženy.

Příslušník také během této doby zproštění výkonu služby ztrácí oprávnění a povinnosti, které mu jsou stanoveny zvláštními právními předpisy.¹⁴⁰ Navíc, služební funkcionář má právo nařídit, aby byl příslušník během tohoto období zproštění dostupný v místě svého trvalého pobytu nebo na jiném místě, které bylo stanoveno na základě žádosti příslušníka. Tato dostupnost je nezbytná pro to, aby bylo možné příslušníka v případě potřeby rychle kontaktovat nebo aby mohl být znovu povolán do služby, jakmile jsou vyjasněny okolnosti jeho případu.¹⁴¹ Při déletrvajícím opuštění místa trvalého pobytu má příslušník povinnost oznámit tuto skutečnost.¹⁴²

V případě, že je v souvislosti se spácháním trestného činu, kázeňského provinění nebo jednání, které vykazuje znaky přestupku, dán důvod k propuštění příslušníka na základě § 42 odstavec 1 písmena a) až d), tak jeho zproštění od vykonávání služby trvá až do okamžiku, kdy je jeho služební poměr ukončen. Na druhou stranu, pokud se důvody pro zproštění výkonu služby ukáží být neopodstatněné

¹³⁸ § 201 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_25622. [citováno 2024.02.25].

¹³⁹ § 40 odst. 1 zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_12556. [citováno 2024.02.25].

¹⁴⁰ § 40 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_12556. [citováno 2024.02.25].

¹⁴¹ § 40 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_12556. [citováno 2024.02.25].

¹⁴² § 45 odst. 1 písm. f) zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_12556. [citováno 2024.02.25].

nebo pokud je příslušník osvobozen od všech obvinění, zproštění výkonu služby je ukončeno.¹⁴³

Je také důležité zmínit, že podle § 124 odst. 6 zákona o služebním poměru má příslušník, který je dočasně zproštěn povinnosti vykonávat svou službu, nárok na služební příjem ve výši 50 % průměrného služebního příjmu, který by jinak obdržel. Toto ustanovení představuje důležitou finanční záchrannou síť, která pomáhá zmírnit potenciální ekonomické dopady na dotčené příslušníky a jejich rodiny v době, kdy nemohou plnit své služební povinnosti. Nicméně, tato ochranná opatření mají svá omezení. Pokud byl příslušník vzat do vazby, pravidlo o nároku na část služebního příjmu se neuplatní. V případě, že se v kázeňském řízení, či v řízení týkající se jednání které má znaky přestupku nebo trestného činu, neprokáže vina příslušníka, bude mu doplacena část služebního příjmu, která mu byla v důsledku těchto řízení zkrácena.¹⁴⁴ Takové opatření je klíčové pro zajištění spravedlnosti a rovného zacházení, neboť uznává princip presumpce nevinny a zajišťuje, že finanční ztráty způsobené neopodstatněnými obviněními nezůstanou nekompenzovány.

Další aspekt, který si zaslouží pozornost, se týká dovolené. Podle § 67 odst. 2 písm. b) zákona o služebním poměru dochází k úpravě nároku na dovolenou v situacích, kdy příslušník nevykonával službu po dobu zproštění výkonu služby v daném kalendářním roce. Za každých zameškaných 30 dnů se dovolená krátí o jednu dvanáctinu výměry dovolené. Toto pravidlo však neplatí, pokud byl příslušníkovi doplacen rozdíl ve služebním příjmu, který byl krácen kvůli zproštění výkonu služby.¹⁴⁵

Závěrem je důležité zmínit, že při stanovení výsluhových nároků se nepřihlíží ke snížení služebního příjmu v důsledku zproštění výkonu služby. Toto ustanovení,

¹⁴³ § 40 odst. 4 a odst. 5 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_12556. [citováno 2024.02.25].

¹⁴⁴ CHROBÁK Jiří, BLAHUT Aleš, KULHÁNEK Jan, VODIČKA Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s.83-84. ISBN 978-80-7598-539-2.

¹⁴⁵ Komentář k § 40 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.187-188. ISBN 978-80-7554-399-8

obsažené v § 166 odst. 3 zákona o služebním poměru, představuje další vrstvu ochrany pro příslušníky, zajišťující, že jejich budoucí výsluhové nároky nebudou negativně ovlivněny dočasnými překážkami ve výkonu služby.¹⁴⁶ Doba zproštění výkonu služby se navíc nezapočítává do doby setrvání ve služebním poměru, pokud nebyl doplacen rozdíl ve služebním příjmu, což znovu poukazuje na důležitost finanční kompenzace v těchto situacích.¹⁴⁷

V celku lze říci, že zproštění výkonu služby a jeho ustanovení tvoří komplexní systém, který se snaží zajistit spravedlivé a přiměřené zacházení s příslušníky bezpečnostních sborů v různých, někdy velmi náročných situacích.

¹⁴⁶ Komentář k § 40 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.187-188. ISBN 978-80-7554-399-8

¹⁴⁷ § 135a zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru#c_11036. [citováno 2024.02.26].

7 Skončení služebního poměru

Ukončení služebního poměru představuje zásadní okamžik v profesní kariéře každého příslušníka. Tento moment může přijít z mnoha různých důvodů, které se liší svou povahou, důsledky a postupy, které je třeba dodržet. Někdy je toto rozhodnutí plně v rukou samotného zaměstnance, jindy je to zaměstnavatel, kdo stojí za tímto zásadním krokem. Nežádka mohou za ukončením stát i nevyhnutelné životní okolnosti, které nelze ovlivnit. Možnosti onoho skončení uvádí § 41 zákona o služebním poměru a níže v podkapitolách budou rozebrány jednotlivé způsoby skončení služebního poměru společně se specifiky, které každý z nich obnáší.

7.1 Zrušení ve zkušební době

Prvním z možných scénářů ukončení služebního poměru je zrušení ve zkušební době. Zkušební doba je obdobím, kdy jak bezpečnostní sbor, tak i příslušník mají možnost ověřit, zda je služební poměr pro obě strany vhodný. V tomto období může dojít k ukončení služebního poměru i bez udání důvodu, a to jak ze strany sboru, tak i příslušníka. Toto ukončení následuje po uplynutí pětidenní lhůty od doručení rozhodnutí služebního funkcionáře, nebo písemného oznámení¹⁴⁸ příslušníka bezpečnostnímu sboru, avšak nejpozději uplynutím zkušební doby.¹⁴⁹

7.2 Uplynutí doby určité

Dalším důvodem pro ukončení může být uplynutí doby určité. Zde je konec pracovního vztahu jasně ohraničen a obě strany přesně vědí, kdy a za jakých podmínek k ukončení dojde. Ve třetí kapitole této bakalářské práce je probráno, že služební poměr může být uzavřen na dobu určitou nebo neurčitou. Uzavření na

¹⁴⁸ Písemným oznámením rozumíme doručení služebnímu funkcionáři dle § 174 odst. 3 zákona o služebním poměru, který uvádí, že: „Podání je doručeno, jestliže je převzato služebním funkcionářem uvedeným v odstavci 1. V případě, že jde o podání, pro něž je stanovena zákonná lhůta, považuje se podání za doručené, jestliže je podáno na místo, které je k tomu účelu určeno nebo je k tomu účelu obvyklé (podatelna bezpečnostního sboru nebo organizační částí), anebo je držiteli poštovní licence, zvláštní poštovní licence nebo jinému provozovateli poštovních služeb podáno s označením "doporučeně".

¹⁴⁹ § 41a zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI [online]. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_12556. [citováno 2024.02.26].

dobu určitou přináší jasné časové vymezení trvání poměru, zatímco poměr na dobu neurčitou nabízí příslušníkovi větší jistotu a stabilitu. Jak již bylo uvedeno, podmínky zařazení do doby určité dle § 10 zákona o služebním poměru jsou popsány ve třetí kapitole této práce, i proto se na tento formát podíváme z druhého konce, a tedy v rámci skončení služebního poměru.

Příslušník ve služebním poměru na dobu určitou, oproti příslušníkovi ve služebním poměru na dobu neurčitou, musí být propuštěn, jestliže dojde k organizačním změnám vedoucím k zrušení služebního místa, na něž byl daný příslušník ustanoven. Organizační změny mohou být vyvolány širokou škálou faktorů, od ekonomických přes technologické až po strategické. V důsledku těchto změn se organizace může ocitnout v situaci, kdy je nutné restrukturalizovat její pracovní sílu, což může vést k zrušení některých pozic. V takovém případě, pokud není možné příslušníka ustanovit na jiné služební místo, vyvstává nutnost jeho propuštění, aby se zajistila efektivita a udržitelnost organizace. Dalším důvodem pro ukončení služebního poměru může být zánik platnosti osvědčení, které je nezbytné pro vykonávání specifických úkolů, zejména v případě, kdy je daná osoba určena ke styku s utajovanými informacemi. Osvědčení tohoto typu je klíčovým prvkem pro zajištění bezpečnosti a integrity citlivých informací, a jeho platnost je pečlivě monitorována. Pokud příslušník, který byl dříve oprávněn k přístupu k těmto informacím, ztratí tuto kvalifikaci a nelze jej ustanovit na jinou pozici, je propuštění nevyhnutelným řešením pro zachování bezpečnostních standardů organizace. Nakonec, neuspokojivé výsledky ve výkonu služby, které jsou doloženy závěrem služebního hodnocení, představují další legitimní důvod pro ukončení služebního poměru. Služební hodnocení¹⁵⁰ je základním nástrojem pro posouzení výkonnosti a efektivity pracovníků, a pokud jsou výsledky hodnocení neuspokojivé, může to mít negativní dopad na celkovou výkonnost a cíle organizace. V takovém případě je propuštění jedním z možných opatření, které může organizace přijmout, aby zajistila, že její tým zůstane kompetentní

¹⁵⁰ § 203 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI [online]. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=doba%20urciti#lema43>. [citováno 2024.02.27].

a efektivní.¹⁵¹ Jak bylo uvedeno výše, je to právě služební zkouška¹⁵² a její úspěšné vykonání, která drží příslušníka mezi dobou určitou a dobou neurčitou. Je to milník natolik zásadní, že v případě nesložení služební zkoušky skončí služební poměr příslušníka uplynutím doby ve smyslu ustanovení § 41 písm. a) zákona o služebním poměru.¹⁵³

7.3 Propuštění

Jedním z nejčastějších způsobů, jakým může dojít k ukončení služebního poměru, je propuštění. Proces propuštění a jeho přípustné důvody jsou podrobně specifikovány v rámci služebního zákona, přesněji v § 42 zákona o služebním poměru. Tento paragraf slouží jako základní kámen pro pochopení, za jakých okolností může k propuštění dojít.

Jedním z klíčových momentů, který může vést k propuštění, je pravomocné odsouzení za trestný čin spáchaný úmyslně.¹⁵⁴ Tento okamžik představuje zásadní zlom v kariéře příslušníka, neboť úmyslné porušení zákona je v naprostém rozporu s posláním a hodnotami, které jsou mu svěřeny. Stejně tak, pokud byl příslušník odsouzen za trestný čin spáchaný z nedbalosti¹⁵⁵ a takové jednání je v rozporu s požadavky kladenými na jeho postavení, je nutné se s ním rozejít. Je to proto, že i nedbalost může mít fatální následky a ohrozit důvěru veřejnosti v bezpečnostní sbory. Další situací spojenou s trestným činem, kdy je nutné příslušníka propustit, je, pokud bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání,¹⁵⁶ pravomocně schváleno narovnání¹⁵⁷ nebo podmíněné odložení návrhu na

¹⁵¹ § 42 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#c_12556. [citováno 2024.02.27].

¹⁵² § 12 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=doba%20urcitra#lema20>. [citováno 2024.02.27].

¹⁵³ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.210. ISBN 978-80-7263-541-2.

¹⁵⁴ Kdy je trestný čin spáchaný úmyslně stanoví § 15 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹⁵⁵ Kdy je trestný čin spáchaný z nedbalosti upravuje § 16 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹⁵⁶ Podmíněné zastavení trestního stíhání upravuje § 307 zákona č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád), dále jen „trestní řád“.

¹⁵⁷ Narovnání je upraveno v § 309 zákon č. 141/1961 Sb. *trestní řád*

potrestání,¹⁵⁸ a jeho jednání je v rozporu s požadavky kladenými na něj. Toto pravidlo zohledňuje, že i když trestní stíhání může být zastaveno, závažnost činu a jeho dopad na pověst sboru nemůže být ignorována. Poslední jednání spojené s trestným činem a taky jedno z neproblematičtějších ustanovení v rámci propuštění, je propuštění z důvodu porušení služebního slibu zavrženíhodným jednáním, které má znaky trestného činu a je schopné ohrozit dobrou pověst sboru.¹⁵⁹

Pro proces propuštění dle § 42 písm. d) zákona o služebním poměru, musí být kumulativně splněny tyto podmínky:

- a) jednání příslušníka musí porušit služební slib,
- b) jednání musí být zavrženíhodné,
- c) jednání musí vykazovat (naplňovat) znaky trestného činu a
- d) jednání musí být způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.¹⁶⁰

Problematické může být právě nahlížení na pojem zavrženíhodné jednání. Obecně lze říci, že při zvláštním postavení příslušníka bezpečnostních sborů můžeme pod zavrženíhodné jednání zahrnout širokou škálu protiprávních jednání. Tento komplikovaný pojem objasňuje například rozsudek Městského soudu v Praze sp. zn. 11 Ad 22/2014-49 ze dne 23. října 2015, kde je uvedeno: „V případech, kdy jednání policisty, od kterého stát a veřejnost očekává, že nebude sám porušovat zákon a dopouštět se protiprávního jednání, ale naopak bude dodržovat morální a etické normy společnosti, dosáhne takového stupně, kdy lze již hovořit o protiprávním jednání úmyslném, pak lze takové jednání klasifikovat jako zavrženíhodné, neboť takové jednání nemůže mít důvěru veřejnosti, a nenaplnuje tak nadále morální požadavky kladené na osobu policisty.“

Podobně problematická se jeví otázka způsobilosti jednání ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru. Ačkoliv správní soudy vykládají dobrou pověst a její

¹⁵⁸ Podmíněné odložení návrhu na potrestání upravuje § 179g zákon č. 141/1961 Sb. trestní řád
¹⁵⁹ § 42 odst. 1 písm. a), b), c), d) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#lema0>. [citováno 2024.02.28].

¹⁶⁰ Komentář k § 40 v TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.200. ISBN 978-80-7554-399-8

ohrožení různě, lze vycházet např. z rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 10 As 123/2014-41 ze dne 8. října 2015, ve kterém uvádí: „Každý bezpečnostní sbor, ale i jiný státní orgán, služba, úřad či instituce by měl pracovat a fungovat tak, aby si získal a zasloužil důvěru veřejnosti. V případě bezpečnostních sborů je tento požadavek vyjádřen mj. v paragrafu 45 odst. 1 zákona o služebním poměru, který stanoví základní povinnosti příslušníka, kdy příslušník je mj. povinen b) zdržet se jednání, které může vést ke střetu zájmu služby se zájmy osobními a ohrozit důvěru v nestranný výkon služby a i) chovat se a jednat i v době mimo službu tak, aby svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostních sborů.“

Kázeňský trest odnětí služební hodnosti,¹⁶¹ porušení zvláštních omezení,¹⁶² pozbytí státního občanství, dlouhodobá ztráta zdravotní způsobilosti k výkonu služby, s výjimkou zdravotních důvodů souvisejících s těhotenstvím, odnětí osvědčení o tělesné či odborné způsobilosti,¹⁶³ pozbytí osobnostní způsobilosti¹⁶⁴ dle posudku psychologa, omezení svéprávnosti,¹⁶⁵ uplynutí doby stanovené pro zařazení do zálohy pro přechodně nezařazené¹⁶⁶ a důvod pro takové zařazení nepominul nebo požádá-li příslušník sám o propuštění, to vše jsou situace, kdy služební poměr musí být ukončen.¹⁶⁷

Propuštěn bude také příslušník zpravodajské služby, kterému zanikla platnost osvědčení a je-li osobou určenou ke styku s utajovanými skutečnostmi a zároveň

¹⁶¹ Kázeňský trest odnětí služební hodnosti lze uložit dle § 186 odst. 8. zákona o služebním poměru.

¹⁶² Tato omezení jsou stanovena v § 47 zákona o služebním poměru.

¹⁶³ Odborná způsobilost se tu vztahuje jen k příslušníkům hasičského záchranného sboru, ti mohou ve smyslu § 72 zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, své funkce vykonávat jen s požadovanou odbornou způsobilostí.

¹⁶⁴ Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobní způsobilosti, stanoví osobnostní charakteristiky, které musí příslušník splňovat.

¹⁶⁵ Svéprávnost je definována v § 15 odst. 2 zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁶⁶ Kdo, za jakých podmínek a na jak dlouho se zařadí do zálohy pro přechodně nezařazené stanoví § 32 odst. 2 zákon o služebním poměru.

¹⁶⁷ § 42 odst. 1 písm. e), f), g), h), i), j), k), l), m) zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#lema0>. [citováno 2024.02.28].

nelze příslušníka ustanovit na jiné služební místo, a to ani po jednom roce zařazení v záloze pro přechodně nezařazené.¹⁶⁸

Stejně jako u uplynutí doby určité i § 42 odst. 3 řeší, v jakých případech lze propustit příslušníka na dobu určitou. Prvním z těchto důvodů je situace, kdy dojde k organizačním změnám, které vedou k zrušení služebního místa, na které byl příslušník ustanoven a příslušníka nelze ustanovit na jiné služební místo. Druhým důvodem pro propuštění může být zánik platnosti osvědčení, které je nezbytné pro vykonávání určitých specifických rolí, zejména v případě, že se jedná o osoby určené ke styku s utajovanými informacemi. Posledním, ale neméně důležitým důvodem, je dosažení neuspokojivých výsledků ve výkonu služby. Každý příslušník je pravidelně hodnocen na základě jeho výkonu, schopností a přínosu pro organizaci. Příslušníci, kteří dlouhodobě nedosahují stanovených cílů a jejichž výkon je hodnocen jako neuspokojivý, mohou být považováni za brzdu efektivity a úspěchu organizace. V takových případech je často považováno za nejlepší řešení ukončení jejich služebního poměru, aby se uvolnil prostor pro ty, kteří mohou organizaci posunout vpřed.¹⁶⁹

V procesu, který se týká rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru, existují jasné a přesně stanovené postupy, které je třeba dodržovat. Jedním z klíčových aspektů těchto postupů je komunikace mezi bezpečnostním sborem a příslušníkem. V § 42 odst. 4 zákona o služebním poměru, je stanoveno že rozhodnutí o propuštění z důvodů uvedených v § 42 odst. 1 písm. b) až d), a dále písm. f) a odst. 3 písm. c) zákona o služebním poměru, musí být příslušníkovi doručeno v co nejkratším možném čase bez zbytečných odkladů a že toto sdělení musí být provedeno nejpozději do jednoho roku ode dne, kdy důvod pro propuštění vznikl.¹⁷⁰ Tato časová lhůta umožňuje dostatečný prostor pro zvážení

¹⁶⁸ § 42 odst. 2 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#lema0>. [citováno 2024.02.28].

¹⁶⁹ § 42 odst. 3 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#lema0>. [citováno 2024.02.28].

¹⁷⁰ § 42 odst. 4 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné

všech aspektů situace, avšak zároveň zabraňuje zbytečným odkladům, které by mohly situaci dále komplikovat nebo zatěžovat. V praxi to znamená, že jakmile je identifikován důvod spadající pod uvedené kategorie, služební funkcionář musí zahájit proces, který povede k informování dotčeného příslušníka o rozhodnutí propustit jej ze služebního poměru. Tento proces musí být proveden s důrazem na spravedlnost, transparentnost a respektování práv všech zúčastněných stran. V momentě, kdy se rozhodne o propuštění příslušníka podle specifikovaných pravidel uvedených v § 42 odst. 1 písm. a) až k) zákona o služebním poměru, tak služební poměr příslušníka skončí dnem doručení rozhodnutí o propuštění. V případě písm. l) téhož paragrafu, je situace odlišná a nabízí určitý časový odstup. Služební poměr v tomto případě skončí po uplynutí dvou kalendářních měsíců následujících po dni, kdy bylo rozhodnutí o propuštění doručeno, nebo podle písm. m) téhož paragrafu, skončí také po uplynutí dvou kalendářních měsíců, ale tentokrát následujících po dni, kdy byla doručena žádost příslušníka o propuštění, pokud služební funkcionář nerozhodne na základě žádosti příslušníka o kratší době.¹⁷¹ Při propuštění podle odst. 2 a 3 téhož paragrafu, je stanoveno, že služební poměr příslušníka, který má být propuštěn, skončí po uplynutí dvou kalendářních měsíců následujících po dni, kdy bylo příslušníkovi doručeno rozhodnutí o jeho propuštění, pokud služební funkcionář nerozhodne na základě žádosti příslušníka o kratší době.¹⁷²

Takto zákon o služebním poměru přináší jasný rámec pro ukončení služebního poměru formou propuštění, a to jak z objektivních, tak subjektivních důvodů, přičemž klade důraz na regulaci a ochranu práv a povinností obou stran tohoto specifického zaměstnaneckého vztahu.

z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#lema0>. [citováno 2024.02.28].

¹⁷¹ § 42 odst. 5 zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=skladba%20#lema0>. [citováno 2024.02.28].

¹⁷² TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. s.193-226. ISBN 978-80-7554-399-8

7.4 Úmrtí nebo prohlášení za mrtvého

Skončení služebního poměru z důvodu úmrtí nebo prohlášení za mrtvého je jednou z ne tak častých ale o to smutnějších skutečností za kterých může dojít ke skončení služebního poměru.¹⁷³ Služební poměr skončí dnem, kdy došlo k úmrtí příslušníka, stejné účinky má i rozsudek soudu vydaný v řízení o prohlášení za mrtvého, v rozsudku soud uvede den, který platí za den smrti nezvěstného případně den, který nezvěstný nepřežil.¹⁷⁴ Ustanovení § 164 uvádí, že v případě skončení služebního poměru úmrtím příslušníka, náleží každému pozůstalému úmrtné. Za pozůstalé se v tomto kontextu považují ti, kteří byli s příslušníkem nejvíce spojeni. Jedná se především o manžela nebo manželku, dále sem patří nezaopatřené děti, které ještě nejsou schopny se o sebe postarat a jsou závislé na podpoře dospělých. A v neposlední řadě se za pozůstalé mohou považovat i rodiče nebo jiné osoby, pokud příslušník ve služebním poměru byl zákonem povinen poskytovat výživu. Samotná výše úmrtného je stanovena jako dvanáctinásobek měsíčního služebního příjmu zemřelého příslušníka.¹⁷⁵ Tento výpočet reflektuje potřebu poskytnout pozůstalým finanční základ, který jim pomůže překlenout počáteční obtížné období po ztrátě blízké osoby. Zákon o služebním poměru pak dále v § 106 a § 212 řeší otázku zániku a přechodu nároků po smrti příslušníka a také druhy náhrad poskytovaných po úmrtí příslušníka.

7.5 Dovršení věku 65 let

Nakonec, existuje i pravidlo automatického ukončení služebního poměru v den 31. prosince kalendářního roku, ve kterém příslušník dosáhne věku 65 let. Toto pravidlo reflektuje dosažení zákonného důchodového věku a umožňuje hladký přechod do důchodového období života. Je to přirozená cesta ukončení

¹⁷³ TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. s.191. ISBN 978-80-7263-541-2.

¹⁷⁴ Hmotněprávní úprava je obsažena v § 26 a § 71-76 zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*

¹⁷⁵ § 164 zákon č. 361/2003 Sb., *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=prohlášení%20za%20mrtvého#c_38565. [citováno 2024.02.28].

dlouholeté pracovní kariéry, kdy se zaměstnanec může těšit na zasloužený odpočinek po letech věrné služby.¹⁷⁶

Každý z těchto scénářů představuje odlišný způsob, jakým může služební poměr skončit, a každý z nich vyžaduje specifický přístup a přípravu jak ze strany bezpečnostního sboru, tak i příslušníka. Je důležité, aby si obě strany byly vědomy svých práv a povinností, aby proces ukončení služebního poměru proběhl co nejspravedlivěji a nejpohodlněji pro všechny strany.

¹⁷⁶ TOMEK, Petr a FIALA, Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání.* Ostrava: ANAG, 2023. s.189-190. ISBN 978-80-7554-399-8

Závěr

Jedním z hlavních cílů práce bylo popsání právní úpravy služebního zákona. Hlubší pohled do právních úprav, které formují rámec pro fungování služebního zákona, představuje nezbytný krok k plnému pochopení komplexní struktury, která řídí vztahy mezi státem a jeho zaměstnanci v bezpečnostních sborech. Tato práce se proto zaměřuje na detailní rozbor a vysvětlení klíčových aspektů služebního zákona, aby čtenáři poskytla ucelený pohled na tuto právní normu.

První krok na cestě k tomuto pochopení spočívá ve vymezení a rozebrání předmětu úpravy služebního zákona. Tento zákon se zabývá širokým spektrem otázek, od definování základních pojmů a úkolů, až po stanovení pravidel pro vznik, změny a ukončení služebního poměru. Základním cílem je zajistit, aby činnost příslušníků bezpečnostních sborů byla prováděna profesionálně, efektivně a v souladu s principy právního státu.

Další důležitý bod, který tato práce rozebírá, je rozsah působnosti služebního zákona. Je důležité pochopit, na které skupiny osob se služební zákon vztahuje, a jaké jsou základní povinnosti a práva vyplývající z tohoto zákonného rámce. Toto pochopení je klíčové pro rozlišení mezi služebním poměrem a zaměstnaneckým vztahem. Zatímco zaměstnanecký vztah je obecně flexibilnější a méně regulovaný, služební poměr vyžaduje vyšší míru disciplíny a podřízenosti, což odráží jeho specifickou roli ve státní správě a bezpečnosti.

V rámci této práce byl zvláštní důraz kladen na institut vzniku a skončení služebního poměru. Tyto momenty jsou zásadní nejen pro samotné příslušníky, ale i pro celkovou organizaci a efektivitu bezpečnostních sborů. Vznik služebního poměru je pečlivě regulován, aby byli do služby přijímáni pouze ti nejvhodnější kandidáti, zatímco pravidla pro skončení služebního poměru zajistí, že služba bude moci efektivně reagovat na měnící se potřeby a okolnosti.

Práce také podrobně zkoumá různé druhy služebních poměrů a strukturu příslušníků bezpečnostních sborů. Toto rozdělení je klíčové pro pochopení, jak jsou různé role a funkce v rámci bezpečnostních sborů definovány a jaké jsou mezi nimi rozdíly.

Zvláštní pozornost byla věnována hlavnímu tématu práce, kterým jsou změny ve služebním poměru příslušníků. Ty mají zásadní význam pro příslušníky bezpečnostních sborů. Tyto změny mohou mít široký rozsah dopadů, od rozvoje kariéry až po disciplinární opatření, a jsou zásadní pro udržení vysokých standardů profesionality a efektivity bezpečnostního sboru jako celku.

V současné době, kdy se společnost neustále vyvíjí a s ní i požadavky kladené na bezpečnostní sbory, je zřejmé, že adaptabilita a flexibilita v rámci služebního poměru příslušníků bezpečnostních sborů hrají klíčovou roli. V této souvislosti se hlavní téma práce vyjímá svou důležitostí nad ostatní. Tyto změny nejsou pouze administrativní povahy, ale mají zásadní význam pro každodenní fungování a efektivitu těchto sborů. Změny ve služebním poměru mohou být různorodé a mají široký spektrum dopadů na jednotlivce i na bezpečnostní sbor jako celek. Od pozitivních aspektů, jako je rozvoj kariéry, přes specializační školení až po možnosti postupu v hierarchii, tyto změny přinášejí příležitosti pro osobní i profesní růst. Rozvoj kariéry je zde klíčovým faktorem, který motivuje příslušníky k dosahování lepších výsledků a k udržení vysoké úrovně profesionality. Na druhé straně, změny ve služebním poměru mohou nést i určité výzvy, jako jsou například disciplinární opatření. Tyto postupy jsou nezbytné pro zachování disciplíny, právních norem a etických standardů v rámci sboru. Disciplinární opatření, ačkoli mohou být vnímána negativně, jsou zásadní pro udržení pořádku a efektivity. Představují důležitý nástroj pro řešení případů, kdy dojde k porušení pravidel či k poklesu výkonnosti.

Ve světle těchto změn je zřejmé, že udržení vysokých standardů profesionality a efektivity vyžaduje neustálou pozornost a přizpůsobení se novým výzvám. Je důležité, aby bezpečnostní sbory byly schopny efektivně reagovat na tyto změny. To zahrnuje nejen adaptaci na nové podmínky služby, ale také na měnící se bezpečnostní prostředí a společenské požadavky.

Seznam použité literatury

Monografie

1. CHROBÁK Jiří, BLAHUT Aleš, KULHÁNEK Jan, VODIČKA Stanislav. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-539-2.
2. TOMEK, Petr a FIALA Zdeněk. *Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů s komentářem, poznámkami a judikaturou po novele k 1.10. 2023. 4. aktualizované vydání*. Ostrava: ANAG, 2023. ISBN 978-80-7554-399-8.
3. TOMEK, Petr. *Slovník služebního poměru*. Jihlava: ANAG, 2009. ISBN 978-80-7263-541-2.

Právní předpisy

1. Nařízení vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech
2. Nařízení vlády č. 506/2004 Sb., kterým se stanoví způsob přípravy na služební zkoušku, obsah služební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení, ve znění pozdějších předpisů
3. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
4. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
5. Vyhláška ministerstva vnitra č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru
6. Zákon č. 153/1994 Sb. o zpravodajských službách České republiky
7. Zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky
8. Zákon č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů
9. Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě
10. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
11. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
12. Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách
13. Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.
14. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Judikatura

1. Rozsudek Městského soudu v Praze sp. zn. 11 Ad 22/2014-49 ze dne 23. října 2015
2. Rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 10 As 123/2014-41 ze dne 8. října 2015

Internetové zdroje

1. Zákon č. 153/1994 Sb. *o zpravodajských službách České republiky*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/75335/1/2>. [citováno 2024.01.10].
2. Zákon č. 2/1993 Sb., *Listina základních práv a svobod*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/40453/1/2/usneseni-c-2-1993-sb-o-vyhlase-ni-listiny-zakladnich-prav-a-svobod-jako-soucasti-ustavniho-poradku-ceske-republiky?rem=zakon%20o%20sluzebnim%20pomeru%20>. [citováno 2024.12.16].
3. Zákon č. 361/2003 Sb. *o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů*, In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/55966/1/2/zakon-c-361-2003-sb-o-sluzebnim-pomeru-prislusniku-bezpecnostnich-sboru?vtextu=zakon%20o%20sluzebnim%20pomeru#lema0>. [citováno 2024.12.16]
4. Zákon č. 373/2011 Sb., *o specifických zdravotních službách*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/75500/1/2/zakon-c-372-2011-sb-o-zdravotnich-sluzbach-a-podminkach-jejich-poskytovani-zakon-o-zdravotnich-sluzbach?vtextu=o%20specifickych%20zdravotnich%20sluzbach.#lema0>. [citováno 2024.02.29].
5. Zákon č. 234/2014 Sb., *o státní službě*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/82812/1/2/zakon-c-234-2014-sb-o-statni-sluzbe?vtextu=o%20statni%20sluzbe#lema0>. [citováno 2024.02.29].

6. Zákon č. 341/2011 Sb., o *Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/75335/1/2>. [citováno 2024.01.10].
7. Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. In: ASPI. Online. Wolters Kluwer ČR. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik?vtextu=občanský%20zákoník#lema0>. [citováno 2024.02.29].